Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ◆ ЕРА, 23 АВГУСТ, 1984 ШУ. ◆ № 101 (6078). ◆ Мах 3 кеп.

СовгIат дIаденнад

Доахан толаме lангара дахара, 1983—1984 шера lан заманахlа хьаба̃й продукташ йоахилген киййчъелгеи алсамдаккхара лържача Ерригсоюзни социалистически яхье котбаьннарашта юкъе я «Назрановский» совхоз. Цунна хьожаяьй КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Сийлен грамота.

Боахама коллектива торжественни хьалашиа из деза совгlат дIаделар КПСС обкома бюро члена, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета председателя хьалхарча заместителв С. Н. Кожуховске. Цо даькъала дийцар коллектива дала а доагlаш денна совгlат, 1984 шера заданеш еррига пятилеткеи кхоачашъяра лоаттабеча къовсаме цо керда толамаш дахар довш довца баьнкхар.

Къамаьлаш даьраша дег тlара баркал аьлар партенеи правительствaнеи коллектива къахьегама селла лакха мах барагla, хlаьта хьатIадоагlа la шоаш дика кийчо яь, организованно чакхдоаккхаргхиларахи шоай фермай продуктивность дlахо лакхъергхиларахи дош а делар.

Даьхе лорвеш гойтача денала сийна-къахьегама вахта

ЦIЕЙНА ХЕТАЯЬ

Сийлахь - боккхача Даймехка тlем тlа советски халкъо Котало яьккха 40 шу дизара накъболхаш доккхий къахьегама толамаш даха лаьрхlад «Автоспецоборудование» яхача Грознерча опытно - экспериментальни завода коллективо. Кхойтталагlча августа денз Коталон 40 шу дизара денга кхачалца хьинарерча къахьегаме 38 кlира чакхдаккха лаьрхlад цига. Цу социалистически яхье итогаш яр кхаь этапах хургда. Эттара хьалха итог ергъя кхаь бетта даьчун, тlаккха шин бетта карагlдьнначуп, тlаккха юха а кхаь бетта итог ергъя.

Хlана хlара дийнахьа шоаш даьчох хоам бу цехаша социалистически яхь вlаштlехьъннхара йолча инженерага И. Палашкинага.

— Коталон денна накъболхаш тха солхлоша лелаеча кхьe хlанале гучаоаьнеб хьалхле лелаю болхлой. Царех ва кхоалагlча цехера токарь Шоахалов Руслан, цу цехера шлифовщик Кравец Аркадий, кхьлагlча цехера токарь Федоренко Анатолий. Хlаьта цу цехе токараш а шоай дийъ шера план кхоачашъяьй 15 мас.

КОМСОМОЛЬЦАША ХЬИНАР АЙДАЬД

«Коталон 40 шу дизара — хьинарерча къахьегама 40 кlира» лдача денизагlа къахьегаш ба Гl. Ахриева цlерагlча Назрановски «Электроинструмент» яхача заводе болх беш бола комсомольцаши кагирхойи. Шерра яхь а йоаржаяь къахьегаш я комсомольско - кагирхой бригадаш. Царех я сборочни цехера Оздоева Хьава керте латта, инструментальни участкера Иваркиев Мустафай, механически цехера Могушкова Iашата бригадаш.

— Цу яхьа итогаш ю оаха кест-кеста, — йоах завода комсомола комитета секретаре Оздоев Бахьаудина. — Ювцаш йолча яхьо кхы тlа а патриотически уйлаш сомайоах кагирхой дегашка, шаьара тlехьа къовсам лоаттабара тlахьех.

Коталон денна дакача къахьегама толамаща накъбаха гlерташ къахьег тlем тlа даькъа лоацаш хиннарапа а. Царех ва ОТК болх беш вола Имагожев Iалаудин, литейно-прессови цеха контролер Гизатулин Мубаракша, завода ремонтно - гlишлошъяра участка плотник Нальгиев Жабраьил, кхыбараш.

С. АРЧАКОВ.

ЯХЬ—ТОЛАМИЙ ЛАРД

Малгобекски бурув тохара балхий управлене дукха болх бу социалистически яхье формаши методаши эрга а йоахаш дегlанхулара. Яхь лелаеш а тха еррига цехаш, участкаш, буровой коллективаш, беррига бурувдеттараш. «Хlара балха дийнахьа дисциплина тlехдинех хьадер дукхагlен хилийта» яхача девизах йиняяд социалистически яхье юкъевоаб тха беррига боллоех 95 процент бараш.

УБР профкомо, ерригача цехий профсоюзни комитеташ моральни материальни стимулировани а еш, белгалбоах яхье хьалхалеттараш. Чlоагlа терко ю оаха яхье иниича коллективана доахача къахьегама толамаш ан - хаьнахьа итогаш яра, хьоржамий улгa тlа дlаязъю уж массанена дlайовзийтара.

Хlара бетта хьалхарча кхаьрача дийнахьа буровойшка, цехашка профсоюзни собранеш ю, цига даьха лоацаш хул УБР куллалдоах бола винавш. Хlара буровой бригада, цеха коллективаша беча балха тlахьожам лоаттабара царна тlачlоагlбаьб управленера кертера специалисташ, отделий, служебай начальникаш. Профсоюзни собранешка социалистически яхьа итогаш ю, къоастабу «профессех дикагlбараш», тlабоагlача бетта йолча планага хьож, дувц къахьегамеи производственнии дисциплина чlоагlъяра дешаш. Къахьегама дисциплина телхаьраш бехктохаме оз.

Къахьегама коллективаех дола Закон тlанйцача денз УБР-е балхаш ду бригадай лоархlам айбара, предприяте юкхьаншара звено из хиларах тарра. Беррига бодхдой бригадии формах къахьегам вlаштlехь а баькха къахьегаш бола шоллагlа шу да, хlаране къахьегаме лоацача даькъа коэффициент юкъе а йоалаяь. Цудухьа бригадай советий вlаштlехьдоал шоай коллективера дикагlбараш къоастабе, къахьегарга хьенкха луш йола премий белгалъе. Бригадии формагlа къахьегам дикагlе вlаштlехьбаккхар дукхагlча даькъе тийша да бригадии советехи профсоюзни организацеша беча балхахи.

Социалистически яхье хьалха латтача А. Галаев, Г. Попхадзе, кхыбараш керте латтача бригадаша доахача къахьегама толамаша къаьгга хьаьних цига социалистически яхьи къахьегами кхетамца вlаштlехьбаьккалга. Бригадии методах болх беча цу коллективашна дикка чlоагlъенний къахьегамен производственнии дисциплина, толаме кхоачашъю плановни заданеш тlанйца декхараши. Цу буровой коллективаша эттара хьалхарчарца рапорт делар пятилетка диъ шера план кхоачашъярех. Хlаьта еррига а диъ шера план кхоачашъяьр йиъ бригада я.

1983 шера Еррисоюзни социалистически яхье хьалхара моттиг яккхарах «СССР мехкдаьтта промышленноста Министерства дикагlйола буровдетта бригада» яха сийлен цlи еннад А. Галаеви Г. Попхадзеи керте латтача бригадашта. Уж болх дика вlаштlехьбаккха ховш а дикагlа лоархlаш бола хьехамчаш а ба. Царна укх шера «Нохч-ГIалгIай АССР-е болх беш болча кагирхой заслуженни хьехамча» аха сийлен цlераш еннад.

Профком администрацеца цхьана, болхлоша еннача предложенешка хьежна, къахьегама оасарле лакхъяран бурув тохарга дlабода мах лохбаран тlаерзаль йола мероприятеш чакхйоахаш я. Химреагентех, доагора - энергетически ресурсех, кхыча материалех пайда эцаре хозрасчетни карташи учетни нормативаш юкъейоалаеш я. Цудухьа хlара буровой коллективаш вlаштlехьаргда кхом барам хьурмат даран тlехьа хlара денна тlахьожам лоаттабе, пачхахьалкхен планаши тlанйца декхараши толаме кхоачашдайтара. Цу гlулакхаше кердача къахьегама толамашка кхуал бурувдеттараш.

Дукха белхаш ду УБР-е дlахо а социалистически яхь шерагlа йоаркаяра, профсоюзни собранейи бригадайи лоархlам айбаба. Еррига коллективаш оарцагlйоах пачхахьалкхен планаши тlанйца декхараши толаме кхоачашдайтара. Цу гlулакхашa кердача къахьегама толамашка кхуал бурувдеттараш.

Укх шера хьалхарча ах шера даьхача толамий итогаш йича Малгобекски УБР коллективана районерча предприятешта юкъе хьалхара моттиги республикерча промышленни предприятей коллективашта юкъе кхоалагlа моттиги хьожайир. Бурув тохара ворхl бетта план а, 112,6 процент кхоачашйир лаьттан ченаш техкараша. Хlаьта къахьегама оасарле лакхъяра задани 18,7 процент тlехкхоачашйир. Духхьал из лакхъяра чотагlа техал ворхl бетта заданеш совгlа мел теха буруe. Лаьрхlачул дикка лохбаьб бурув тохарга дlабода мах а.

«Пятилетка — ханал хьалха» яха ленинградски земанитераша вlайоллаь инициатива хьал а лаьца, шоай торонашка хьежа керда доккхий социалистически декхараш тlанйцад бурувдеттараша.

В. ПОЛТАЕВ.
Малгобекски УБР профкома председатель.

ДОШ ЧIОАГIА ДА

Шоаш тlанйца декхараш тlехкховчаш а деш, къаьстта дика болх беш ба укх шера «Грознефть» объединене дlахоа лелача механизировании колонна гlишлонхой. Ер шу доладелча денз планал совгlа цар кхоачашдаьд 101 эзар сома маьха гlишлон балхаш. Промыслашка йилай 50 километр совгlа дlовхал дола трубопровод, кхоль 5 тонн битум, ши тонн цемент, дукха электрически йовхалеи энерги.

Шоаш даьха толамаш тlатlа дикагlа а хулийташ укх август бетта а 390 эзар сома маьха гlишлон балхаш де лаьрхlад цар.

Укхаза социалистически яхье хьалха латт ворхl бетта план 129 процент кхоачашъяь йолча инженера Переверзев Владимир Николаевича кулгалдеча цхьоалагlча участка коллектив. Ицтта дика къахьегаш я Потапенко Александр, Гребенюк Владимир керте латтача слесарийн Жунов Юре, Комаров Павла кулгалдеча сварщикийн бригадай коллективаш. Хlара сменагlа норман 120—130 процент кхоачашъю цар.

С. ДЕЛИЕВ.

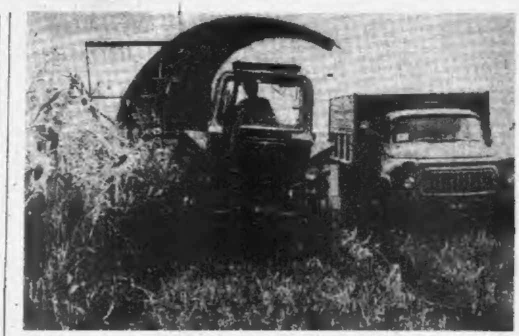

Хьайбаш дика долаш lаьгара а доахам пачхахьалкхенга шурем дулхи дохнара планаши толаме кхоачашъяра цlенхашта кийчо еш боахк Урус - Мартановски района «Гехинский» совхоза къахьегамхой.

АргIаш а даь дlаоттиний люцерна, боахк кийчъяь 250 тонн йол, кlоага чу еллай 350 тонн сенаж, укх деношка вlашагlъяь дlайийначa хьажкlехи генарехи хьахинначa баьцех силос кийчъеш боахк совхоза механизатораш. Хlанзле из кlоага чу еллай пхьа эзар совгlа тонн. Къахьегама оасарле лакха йолаш болх бу механизатораша А.-В. Тепсуркаева, М. Джабаева, Х. Бипаева, А. Цаева, кхыбараша.

СУРТА ТIА: силоса лаьрхlа йола хьажкlаши генараши хьекхаш хьайоагlа агрегаташ.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

ЛЮЦЕРНА ГИ ДУКХАГIА ДАККХА

ХIАМА ЦА ДОЙТАШ ЧУЭЦА ХЬУВКЪАМ

Цхьаннена тlехьа шоллагlъяр а йоагlаш касарех улла люцерна хьалъийеш кхаь тlа гlолла хьайоагlа комбайнаш. Iочакх а вьнна Е-281 яха комбайн лелаеш вола И. Садко хьож ше беча балхага. Хlама юхе ва дуташ цlена хьалъэц люцерна.

— Хала болх ба цунна баьбезар, — йоах Петр Константиновича, — доахача скоростех лелаю аз комбайн, атта доаккхалац люцерна ги.

Хlаьта лоаллаха уллача кхай тlара люцерна хьоккхаш ворхl жатка йоал. Цхьайолча моттигашкара яр бlеха баьцаш юкъе уош яле а шоей балхах дика лоархlабу механизаторaш А. Слюсарев, С. Санжоа, Л. Эзенкиев, кхыбараш.

Цхьа-шн ди даьлча хьалъина мегаргйолаш люцерна йоккъалургья. Тlаккха, кхай тlа яргья шин баьнаш оатаргйола агрегаташ. Пах водридагlа къахьегаш ба. Бухсоцаш хьахиначунга хьежна хургдолаш да цар алапеш а.

Комбайнаша аьтя люцерна ги доаккхача дlанешка дlахухьаш ба шофераш И. Яхьяев, В. Волков, А. Давыдов, кхыбараш. Борташ лакха я йолаш лаьрхха кийчъяьй грузовикаш. Цар Iойоассаяь люцерна масса транспортераца хьал а яле оардийт комбайнага. Цу балхага хьожаш ва мехотряда начальник, къона коммунист Х. Яхутов. Цхьан комбайнах чакхъяьнна люцерна масса шоллагlча комбайнах а чакхйоакх. Тlаккха люцерна чанаца ги увш хилац. Цlена аьрзе хул из.

— Цу технологех «безотходной» оал оаха, — йоах «Коминтерн» яхача колхоза председателя Н. Юшкова.— Из укх шера эттара хьалха юкъейоалалый оаха, йоккха эффект луш я.

Аьрла яьнача люцерна баьнех ва болча платий ча а техе АВМ яхача агрегатаца хьайбаша дика юаш йола гранулаш ю.

Люцерна ги доаккхаш йолча лииеша шин сменагlа болх бу. Пагахьа санна болх беш йолча шин комбайнах цаl соце йолаллийта мара ца езаш кийча латт кхоалагlъяр а.

Цхьа эзар гектара тlа я гива лаьрхlа хьалкхеь люцерна. Цох 170 тонн ги даккха дезаш я колхоз. Хlаьта хlана 22 тонн даьккхад. Из даккхара болх тlа-тlа сихаша боагlа.

Лоаллаха улл «Червленский» колхоз. Гина лаьрхlа йола люцерна хьалкхеяьй цо а. Колхозхоша дика опыт Iоаяьй. Дlадахача шера 250 эзар сом цlена пайда хилар царна люцерна ги даккхарах. Дlачуденнача фураж пачхахьалкхено 480 тонн концентраташ а еннай колхоза.

Люцерна ги хьалкхеду цу района Ленина цlерагlчея «Путь к коммунизму» яхачея колхозашка, «Алый терский» совхозе, кхыча боахамашка. Дlадахача шера цу боахамашка эттара хьалха хьатташка стационарни хьисапе аьрдар люцерна. Ицтта ги даккхар дикка пайда луш гlулакх хиннад. Масала, «Путь к коммунизму» яхача колхоза кхай тlа аьрдача пхьан гектаро цlена пайда 877 сом баьбале стационаре аьрдача 1114 сом баьб. Цу хьисапе ги даккхар пайданегlа долга хьахьекхад практико. РАПО специалисташа цlенхашта Iомаьяй из метод. Боахамаш декхарийла а даьа люцерна ги даккхаре балхаш стационарни хьисапе вlаштlехьдахара.

Хlанз Шелковской районе ялх пункт я цу тайпара ги доаккхаш. Цудухьа укх шера болх беш нах дукха вlашагlа а ба. Къахьегама оасарле шоззеи ахаллеи лакхъеннай, цхьан гектарага дlадоадар 200—250 сом лохденнад, сихагlа аьрда йоал люцерна.

— Укх тlеххьарча шерашка шозза дукхагlа хийтад оаха гина лаьрхlа люцерна хьалкхею кхаш. — йоах КПСС райкома хьалхарча секретара В. Табацкова. — Шийтта механизировании отряд я из болх беш. Уж вlашагlъехкай йоккха балха опыт йолча механизаторех. Механизаторапа къахьег коллективни подрядагlа. Дерригa балхаш чакхдоах агротехнически дикагlча деношка. Къахьегарга хьежна ба люцерна хьувкъам а.

Халахете я, массанахьа дертlа чакхдаьхадац фуражa лаьрхlа йола люцерна хьалкхеяра балхаш. «Семеноводъ» яхача совхозе хьалкхеяра технологи телхаярах 200 гектара тlара фура лаьрхlа хаина люцерна яйнай «Надтеречныйи», «Набережныйи» яхача совхозашка геттара тlехьадаллийтад мугlарашта юкъе обработка яра балхаш. «Верхне - Наурский» совхозе оасаро хlалакъяьй 150 гектара тlара яр. Наурски района Ленина цlерагlча колхозе — 50 гектар.

Халкъа контролераша баьча тохкамо хьахьекхад цхьадола боахамаш люцерна ги аззара во кийчдеина хилар. Масала, «Новогорский» совхозо ха дlаяхийтад стационарни пункт вlаштlехь ца йоаккхаш.

С. ЛОРСАЕВ.

ДЕКХАР ХIАРАНЕ КХЕТАДУ

Еррига белха участкаш коммунисташ керте а оттабаь чlоагlъяьй Аргунерча «Пищемаш» яхача заводе. Уж ба дуккхача хана денз заводе болх а беш йlаьхий опыт йола нах. Цар производствах дог а лазаш, дертlа вlаштlехьбоакх наькха къахьегам. Заводе меттал еррига Шалински районе цlераш дlахезай тоха рий бригада кулгалхочун Осмаева Хьавай, заготовительни участка бригадира Супьянов Асланбека, наха хlара денна эша товараш хьалеча участка начальника Ужахов Ужахьий, ицтта кхычар. Цу наха дертlа къахьегам вlаштlехьбаккхар баьхан долаш дlабахача ворхl бетта дика толамаш даьлад заводо.

Нормативно - цlена продукци арахецара план 102,8 процентя, товарни продукци арахецара план 102,2 процентя кхоачашъяьй. Къаьстта яхье белгалъяьлар Супьянов Асланбека кулгалду бригада. Ицтта дика болх бир чхьагlара чулоттара эпача емкосташта сварка еш галдеча электросварщикий бригада а.

Ерригача завода коллективa хьокхам а хиина дlаэттай хlара дийнахьа наха эшаш дола товараш арахецаш йола участок. Цуа болх ритмично дlабахара дукха хан яьа дlалу участка начальника Ужахова. Ер ткъаьа кхоалагlа шу да коммуниста заводе болх бу. Цхьаккха а участок лаха хала да цу юкъа цо болх ца беш. Из дувзаденна да тlехьаюсаш йолча моттиге цун гlулакх тоалара кулгалхоша из хьежаваьлга.

Завода толамаш дукхагlча даькъе тийша да социалистически яхьа тайп-тайпара формаш балха юкъекхуларах а. Масала, цхьаькха сагi вакац укхаза производственни норма тlехкховчаш а яь, цунна карагlдьнна дика гlулакх массанена дlадоалча Цуцаев Хьусена кулгалдеча бригадаш хlара итт дамассаза довл баьча балха итогаш ю. Белгалбоах хьалхабаьннараш, хьож тlехьабусараш хlана лоархlабац шоай декхарех. Массе йолча оагlорахьара тохк уж тlехьабиссара бахьанаш. Социалистически яхье дикагlа къахьегa вlаштlехьдоалийт моральни материальни стимулах шерра пайда эцарх. Духхьал дlабахача ворхl бетта завода профсоюзни комитето цу гlулакха хьожадаьд 4 эзар сом гарга ахча.

«Мастер-дошо кулгаш», «Шийн профессей дикагlвар» яха цlераш яхара тlехьа шерре яхь яьржай завода коллективе. Коммунистически къахьегама ударниех яха цlи яьккхара яьенсам лоаттабеш ва 200 гарга болхло. Хlаьта, из цlи лелаеш из 150 сагl.

Дисциплина тоаяра дукха мероприятеш я завода администраце, партийни, профсоюзни организацеш белгалъяьха. Цхьа е шозза балха тlехьавьннагунна бетта йоагlа премий соцаю, профгулаш ераца. Балха тlа корта бохабу малараш месларашца хьала къовсам лоаттабу. Керттера дар лоархl наха юкъе беш болча политико-кхетама балха дукхагlа теркам тlабахийтар. Гlалат даллийтара баьхан тахкар, из тайпа хlама юха ца пайсалийтара де дезараш белгалдахар.

Коллектива юкъера дисциплина тоаяра, наькха къахьегамцара безам созбаккхара Iалаьнате чlоагlа чайла боалаш хlама а наьха бытовни салаlарен хьалаш вlаштlехьдахар. Укх тlехьарча хана завода болхлоата керда квартираш еннай, ицтта хlара даьхий шоай унахцlено тоае lаьржача форда йисте салаlа ух завода болхлой. Хlаьта, профсоюзни комитето шийна дlатlайицад наха мах боацаш санатории путевкаш телларга. Ицтта балхара мукъаболча шин дийнахьа укх шера хlанзле вай республика lалама хозача моттигашка кхоза шоай дезалаша салаlа баха хиннаб заводера болхлой.

Кхы пхьаьккха дика хlама карагlдьннад укхаза укх шера болхлой кьалаш тоадара даькъе. Хьалъяь болх беш я 150 саго цхьа Iохайна хlама дая йиш йола столовий 15 минута мара эшац хlанз чам болаш кийчбаь кхача баара болхлоаьна. Столоверча болхлоша шоай гlулакх довзаш болх вlаштlехьбаккхар баьхан долаш дьына беркат да из.

Хlама диаь баьнначул тlехьагlа Iохайша салаlа завода коа хьалъяь я йоччха беседка. Укхаза юстолаш тlа латт довза шахматаш, шашкаш, домино, хьаьа керда газеташ, журналаш.

А-Г. УГУРЧИЕВ.

СОВЕТИЙ МЕХКА ГIОЛЛА

◆ БИРЮСИНСК (Иркутская область). Бирюсинске вlашагlъеллай пайданегlа хургдолча тайпара хьу чакхъяхара йола объединени. Цунна чуйоагlаш я моттигера лесодеревообрабатывающи комбинат, юхе гlолла яда леспромхозаш, сплавни контора. Цу тайпара болх вlаштlехьбаккхаро торо хулийтаргья хьунах дикагlа пайда эца, отходаш йоаца технологи балха юкъейоалае, тайгев кхоанен йоакхо е.

◆ ЕРШИЧИ (Смоленски область). «Дошо паркха» цlей хиннад хьувкъам чуэца болалуш хана хьалха гlишлонхоша эксплуатаце дlаденнача «Заветы Ильича» яхача колхоза культура Цlагlа. Цига зрительни а халкара а залаш я, репетицеи ара а кружокий занятеи ара а лаьрхlа цlенош да, библиотека, саг йоалаяра, даьча бера торжественни регистраци яра йола зал я. Смоленски областе чlоагlа теркам тlабохийташ леладу культурно - спортивни учрежденей сеть дегlайоалаяра гlулакх. Уж хьалъеча дlаухийт бюджетера санна колхозийи совхозийи плавал совгlа долча пайдай фондашкара а средствaш.

◆ ОРДЖОНИКИДЗЕ. Дешаш бараш юртбоахама тайп - тайпарча продукце дикала тlахьожам лоаттабе lомабу Черменски профтехучилище — Къулбаседа - Хlиррийче юртарча къахьегама навыкаш lомаеча центре. Укхаза эттара хьалха араханйцаб колхозашта, совхозашта, маслосырзаводашта, хьайбаш лелалеча комплексашта, районий агропромышленни объединенешта чуйоагlача консервни предприятешта эшаш бола химико - биологически анализа лаборанташ. Къона специалисташ хьохабаьб. Къулбаседа Кавказа автономия республикий боахамашка. Къулбаседа - Хlиррийче болх беш я хlара шера юрта боахама ворхl эзар совгlа специалист кийчбеш йола 18 профессионально - технически училище.

◆ ФРУНЗЕ. Чукхийтта моттигаш, аьлеш хьувкъама гlулакх дергдолча яха lомабеннаб Киргизера мелиоратораш. Сезонагlа хий ухаш хьахиннача чукхийттача моттигах пайда а эцаш, Чуйски атагlен къулбаседе Кызмоло яхача хий доадача ара цар хьалйи хий дехка керда оазис. Цига хьаlоадаь хий чухийцад хьалхара целини участкашка дlайийнача доакъара культураш хий тохара. Мелиораторий соцапии хиина дlвотташ латт Тянь-Шапера догlа дийлха хьаlайна хий а. Из хий соцалеш хьалъеш йолча суптаща лаьттана эрози ца хилийтарал совгlа, кхашка декхача хин запасаш лакхъе а торо хулийт. 270 совгlа цу тайпара lам хьувкъама гlулакх деш ба укхаза.

◆ ЭЛИСТА. Аршань - Зельмень яхача калмыцки юрта хьайийллай историко - этнографически музей. Цун экспозице — кхьаман - прикладной искусства изделеш, бытен культураи предметаш. Эттара хьалхара выставка хетаяь я калмыцки халкъ Российски пачхахьалкхена юкъедаха 375 шу дизара. Музейна экспонаташ гулъеча хьинаре даькъа лаьцад берригача бахача наха, къаьстта чlоагlа школьникаша. Юбилейни экспозицеш хьайийлла я автономни республика юрташкарчеи городашкарчеи дукхагlйолча музейшка.

(ТАСС).

ХАБАРОВСКИ КРАЙ. Дlадахача ах шера итогашка хьежача, Байкало-Амурски магистрала Малхбоален даькъе отделенешта юкъе хьалхара моттиг яьккхай ваькъа Ургальски отделене.

БАМ-а отделенешта юкъе дlа-хьа кхухьача мохьний 60 процент кхоач цунга хlанз. Укхаза пайда эцаш я доккха дозал дола составаш.

Машинаькъахоша тlатеlla юкъеккхухь къахьегам вlаштlехьбаккхара прогрессивни формаш а хьалхалатта опыт а. Локомотивни депо машинисташа лаьрхlад тепловозаш социалистически хьесапе лораде. Поездаш вlаштlехьйоахача хана пайда эц радиостанцех.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа): киькъа монтераш С. Савченко, Э. Везнер, бригадир Н. Рахматов, Т. Рахматова. Из я Ургальски отделене дикагlчарех йола къахьегама коллектив. Бригаде болх беш ва таджикски гlишлонхой хьалхарча отряда Солони яхача станцеяка БАМ-а ветерон Эдуард Везнер. «Байкало-Амурски магистраль хьалъярах» яха медаль еннай цунна.

А. ШЛЯХОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ДЕПУТАТСКИ ПОСТИЙ ХЬИНАРЦА

Укх шера Урус-Мартановски района боахамашка, шоай торонашка а хьежа, социалистически декхараш тlанйцад хlара гектара тlара 240 центнер шекара свеклаш чуэца, планагlа лакха лаьрхlер 224 центнер мара йоацачь.

Района къахьегамхоша социалистически декхараш тlа найцад укх шера 40 эзар тонн шекара свеклаш пачхахьалкхенга йохка, планагlа лаьрхlараш 39 эзар тонн йолча. Кхееш йолча свеклашта хадаза тlахьожам лоаттабу Шалажински юрта Совете я ГIойтlа я вlашагlъехна йолча депутатски посташа. Масала, ГIойтlа укх шера свеклаш 50 гектар мара яц. Баьгда, уж лелаяра гlулакх укхаза дика вlаштlехьдаьккха да. Боккха теркам бу царна депутатски постaша а. Цу дерригене а цхьана торо хулийт свеклаш кхеяра балхаш толамегlа де.

С. МАДАГОВ.

Партийни организацешка — отчеташи хоржамаши

ЦХЬА БАРТ ЦА ХИЛЧА

Массе а хана мехкдаьтта даккхара пачхьалкхен планаш тІанийна социалистически декхараш кхоачашдеш хьайоагІа «Малгобекнефть» НГДУ шоллагІча мехкдаьттан газен цеха коллектив. 102 процент кхоачашьйи цо укх шера хьалхарча ворхІ бетта план. 364 тонн мехкдаьтта деннад Даьхенна планал совгІа, цу даькье шоаш укх шера тІанийца социалистически декхар кхоачаш а деш. 61 тайп-тайпара геолого-технически гІулакх доладаьд балха юкъе.

ХІаьта а кхоачаш ца дулуш дисарашта, балха хиннача кхоачамбоацарашта, уж ца хилийтара де леларашта цехерча коммунистий уйла тІеерзаеш яр партбюро секретара заместителá Н. Я. Батищева отчетах йолча зана баьча балхах яь доклад. Ишта дар коммунисташа собрание дагь къамаьлаш а.

Къаьстта чІоагІа партбюрона критика еш гІуллакхах дог лазаша дийцар собранье къонабарий чотагІа цехера партийни организаци легІайоагІаш ца хиларах. Укх тІеккхьарча шерашка цхьакха къона коммунист парте мугІарашка чуийна ца хиларах, из бахьан долаш парторганизаци къалуш йоагІаш хиларах. Цу деша хеталаьдар оператора П. Батыжева, мастера В. Левшина, кхыча коммунисташа дагь къамаьлаш.

Коммунисташ сагота хила боагІаш яр доклада тІа хинна анализ а. Цехови партийни организацерча коммунистех 12 пенсионераш ба, вешта аьлча, берригача коммунистех кхо дакъа диъча шн дакъа хул царех. Алкха цхьа коммунист кара вац организаце 30 шу даланза, хІаьта 15 шовзткъе итт шерал тІехваьнна ва.

Дуккха кхоачамбоацараш белгалдаьхар собранеш къамелаш хилча коммунисташа цехови партийни организаце коллективе беча идейно-политически балхацера а. Масала, политически а экономически а дешара системе лаьрхІача хана занятеш ца хулаш, дешаш бараш лерттІа кийч ца луш цига хьаухаш моттигаш хиннай. Интернациональни а атеистически а темаех геттара кІезигга лекцеш йийцай, къамаьлаш хиннад коллективе. Хан-ханнаьа эргаяхкхац гойтара агитаци, къаьстта бригадашка. Партгруппашка, цехови парторганизацешка геттара кІезига хул парткома членаш, парте горкома болхлой.

— Вай цеха коллективо толамца кхоачашду мехкдаьтта даккхара декхараш. Цхьабакъда, мехкдаьтта даккхара боарам лох ца балийта кІаштІехьдалац, — аьлар цеха ветерана, пенсе вахашчул тІехьагІа а оператора болх беш хьавоагІача Н. В. Шмелева. — Къаьнача скважинашца беш бола болх цІенхаштта тоабе беза. Дуйла кхоачамбоацараш даьлтта кІалхара скважинаш тоаеча бригадай балха. Бригаши подрядагІа болх бу укх шера цар а оаха а. Кхы а вогІа лел гІуллакхаш кердача тайпара болх бе тхо доладелча денз.

Подземинашта бехк дІатІабилла гІерташ дар кхыболча коммунисташа собране дагь къамаьлаш а. Из нийса лархІа йиш йолаш дацар. Шоай балхашца гІалаташ гучадоахачул, уж дІадахара наькъаш белгалдоахачул аттагІа дешй кхыбарашта бехк дІатІабилла?!

Дукхазза хинна со. капитальной лаьттан кІалхарен скважинаш тоаеча цехе отчетно - хоржамий партийни собрание а вешта балхага хьажа ваха а. Іа царга ладийгІача къаьнача скважинашца беш бола болх боагІача боараме ца хилара цар бехка бу мехкдаьттани газен цехашкара болхлой.

Дукхача хана денз иштта хьадоагІаш да — подземинаша мехкдаьтта довхараш бехке беши, хІаьта мехкдаьттахошна скважинаш тоераш бехке беши. Цхьабаьнда, цунах тоалац къаьнача скважинашца цу шиина а оагІоне бехк бола болх.

ДоагІача тайпара ца доашаш дисар собрание бригадин подрядагІа болх кІаштІехьдаккхарах пайда боалаш ца хилара дош а.

Тамаш яйташ дар цхьаькха а. «Малгобекнефть» НГДУ кулгалхоша хьалхачох планал совгІа къахьегама оасарле цхьа процент лакхьпран хьадоаккхача мехкдаьттага дІадолар ах процент кІезигларая тІехьа къовсам лоаттабеш я управлене ерриге цехаши бригадаши соахка денз хьа. Цу хьакъехьа ахьа дош аланзар собрание е доладчина а е къамаьлаш даьча коммунисташа а.

Пренеш чакхъаьлар. Цехови партийни организаце болх тоабара тІабероабаь сорам тІанийар собрание. Цеха партийни бюро харжа оттабу нийдизаташ белгал а баьха, счетни комисси харжачул тІехьагІа перерыв хилар.

Собрание ца доашаш дисача дешай хьакъехьа хаттарал диъа перерыве болаш коммунисташа - промыслашра ветеранаша Н. В. Шмелева, П. И. Батыжева, М. И. Кушнилевос. кхыбараша дийцар кхыча тайпара дар.

— Тхо, промысловикаш да скважинаш лаьттан кІалхара тоаечарна дерттІа болх баро шиа моттигаш кийчъе езараш. — мукІарал дора дар. — ХІаьта скважинаш тоеелта тІехьаленна даьрхІа дика чакхдаккха дезаш ба подземинаш. Скважина минча тайпара тоаьь баьача, цо луш дола мехкдаьтта дукхен кІеаиген хиларах тийша хІама дац цар. Долуча бесса аьлча, хеттача тайпара къаьнача скважинашкара болх боагІача тайпара лиш ца деларе бехке я шоллха а оагІув.

Цул совгІа, скважинаш тоеча дакъа лоашаш ба электроцеха болхлой а. Дукха моттигаш нийсл тха балха подземинаша а оаха а де мел дезар даьчул тІехьагІа, электрикаша шоай декхар кхоачаш ца дар бахьан долаш, скважинаш болх ца беш латташ, йоахар цар.

Цу ерригача оагІоний доархІам бальбац тха управлене бригадин подряд юкъейоалаеча хана. Цдухьа бІаргагуш тоаденна хІама дац кердача тайпара болх берболаш приказ тохад аьнна. Массе а тайпара кийчо яь бригадин подряд юкъейоалаяьларе дикагІа леларгдар гІуллакхаш, предприятенеа болхлоштен пайданегІа а хургдар.

— Тхона хетачох укхана де дезар вуйха чоалхаде хІама дац, дувн мехкдаьттахоша, — комплексни бригадаш хилча бахьахьа яр подрядагІа болх беш, промысловикаш а, подземинаш а, электрикаш а болаш. ТІаккха цхьа да хургаа скважиний, цхьа коллектив хургъа скважинаш тоаер а паона эксплуатаци ер а. ХІанз миштад гІуланх? Скважинаш тоеш ба къаьст-къаьстача цехашкара подземинаши электрикаши, эксплуатаци еш ба мехкдаьттани газен цехера промысловикаш. Кхо да хул скважинаш лелаеча дакъа лоацаш. Ше-шай ворда хьалтІаяхкха гІерт царех хІаравар. Цудухьа пайда за луш сеца латт доагІа Іуллз хилча бола бе йиш йола дукха скважинаш.

Лоаппа аьлча, скважиний цхьа га хила веза. ХІанзчул 25—30 шу хьалха цу тайпара комплексни бригадаш йолаш яр мехкдаьтта промыслашка. ХІанз кердача технически кхоачама лараз тІа уж юха кІаштагІьоккхача балха берматегІа хургдар аьнна хет.

Иштта до кадровн мехкдаьттахой уйлаш. Уж нийса а я. тхона хетачох. Баьза, дикагІа дар собрание шоаш къамаьлаш деш цар из дийца даларе. ХІаьта а болхлой предложеней ба боагІаш бола мах бергба аьнна хет тхона цехерча партбюрос а «Малгобекнефть» НГДУ кулгалхоша а.

Собрание цехерча парторганизаце керда бюро хержар. Цун секретарлла хержар Н. Я. Батищев.

А. ХАРСИЕВ.

Кагирхой дуккхагІа йоакхо е

Укх деношка «Терек» яхача объединене шоллагІча филиала партийни организаца отчетно-хоржамий собрание хилар. Отчетни хана партийни организаце баьча балхах доклад йир цун секретара Заикина Раисас. Плани тІанийца декхараш коллективо кхоачашдаре тІехьа социалистически яхь йоаржаш хилар коммунисташ, аьлар цо. Цу яхье шоашкара хьокхам а тийшанаб.

Филиала болхлоша ворхІ бетта план тІанхоачашьяй. Заданел совгІа 390200 сома маьха продукци арахийнай. Къахьегама оасарле планал 1,7 процент дуккхагІа лакхьяьй, продукци хьаеш дІалахийтар нормал тІехдалийтанзар.

Уж толамаш доахаш шоашкара хьоккхам тийлар коммунисташа, коммунистически къахьегама ударникиша, бригадираша Некрасова Зоис, Биева Лидас, отделочницас Букреева Александрас, станочника Малофеев Владимира, упаковщицас, Ленински райсовета депутата Демильханова Мареттас.

Укх шера дІабахача 7 бетта товарни продукца арахецара план 111,2 процент кхоачашйир, заданел тІех 390,2 эзар сома маьха гІандаш а деш. ХІаьта нормативно-цІена продукци планал совгІа 80 эзар сома маьха арахийцар.

Къаьстта белгалдаккха доагІа, аьлар цо. Заикинас. филиала коллективо июль бетта боккха толам баккхар: объединене подразделениешта юкъе лаьттача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхар. Из дІа хеца гІорта деза вай, аьлар цо.

Уж толамаш даьхад халханнахьа а ма йоагІаре а материалаш хьа ца кхоачаш, тишъенна оборудовани касткаста йохаш халонаш хьалкашна утташ йоллашe а, болхлоша шоаш кхо ца беш къахьегар бахьан долаш. ХІаьта еш йолча продукца дикал а лакхъеннай.

Отчетни хана филиала партийни организаце, коммунисташа, иштта кулгалхоша а КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленума решенеш кхоачашъеш коллективе политически кхетама болх бар бахьан долаш лакхбелар болхлой шоаш хьегача хьин лоархІамах бола общественни сакхетам, цунга хьежжа цар хьинар айделар.

Юпцача юкъа дукха еш а партийни организаци шеръелар — цунна шин сагІ тІакхийттар.

Партийни собранешна тІанийль решенеш ерригаш а хьаш кхоачаш. Масала, собрание отталаьдар цехий помещеней тхоанаш йоачал хилча догІа чуухаш моттигаш йолаш да. Уж ма хула сихагІа товдайта деза алминистраце, аьнна. ХІанзалца цох даь хІама дац. Хьун материалаш йоахеш йола камераш а тоайьтш электродвигателаш ца хилар бахьан долаш. Иштта кхыдараш а да.

Филиала профкома председатела Гаврилова Евгенис дийцар коллектива социалистически яхьах. Хан-ханнахьа лай яхьа итогаш, уж массанена а гургІолаш хирана тІа хьахьонкам хинной. Яхье хьалхалаттараш белгалбаьлаб Сийлен улга тІа а аллее а цар портреташ хьалтохаш, сийлен цІе байранх яйеш, премеш телаш, хадданза терко яьй яхь дикагІа аІаштІехььакхара. Цох бернат е даьнал. Бакъда, аьлар цо, яхье толамаш дахара къахьегама хьалаш кхы а тоаде деза.

Из доп дувцаш къамаьл дир отделочницас Букреева Александра Федоровнас. Іа хургдоацаш саина, аьлар цо, хІаша а помещенеш йайха хургйолаш ремонт е йолаш ла. Цехашка дІечувоалачара маІараш, совхна а саица, шедал чуйоагІаш хургья кхы тоа ца еш юте. чура отоалена. тІера тхоаваш тоа ца лой. Цу хІама хьем боацаш йоакхо е декхарийла ба объединене а филиала а кулгалхой.

Станочника Малофеев Владимира шай къамаьл хетадир кулгашца беча балха механизаци яре, филиале тІандаш деча деталаш хьагулъе а хьатела а еаш хул кулгашца, аьлар цо. Цхьадола, из хала, иштта ала болх а ба. шоллагІа-дале, цо къахьегама оасарле лакх ца йолийташ юкъ а уза. Из теркам тІебахийта доагІаш гІуллакх да.

Комплектовщицас Бабаян Зоис критика йир партбюрона цо ца воагІаре комсомольски организацеше кулгал ца деш хиларах. кагирхой лерттІа йоакхо ца ярах. Холуш дац, аьлар Зоис. комсомольски союзе боашача кагирхойн хьинар айдергдола, цар шоай балха говзал а образовани а лакхъергІола хІама партийни организаце оагІонгахьара деш. Хоаш ма дарра, парте массаза а шай терхане лоаттадаьа комсомольцашка, кагирхошка хьожаш. цар политически сакхетам лакхбеш хилара гІулакх, къаьстта из белгала да укх тІеххьарча хана. ХІанз керда хулача партбюрос теркаме эпа доагІа из.

Филиала партийни организаце отчетно-хоржамий собрание венавар КПСС Нохч-ГІалгІай обкома промышленно-транспортни отдела заведующи ноч. Ю. Кузнецов. Цига дакъа лоацаш халар объединене генеральни директор Н. Бондарев, парткома секретарь А. Дейнекин. филиала директор Ш. Мацаев.

Коммунисташа юха а шоай секретарлла хержар Заикина Раиса Федоровна.

Ю. ТЕГАЛОВ.

Грозненски локомотивни депо машинистех эттара дикагІа лоархІачарех ва В. Магомадов. 1968 шера денз цу профессе къахьегаш ва из узаза. ХІанз укх сахьате шоллегІча класса машинист ва Валид.

Дика производственни хилара совгІа, хьинаре дакъа лоац цо общественни балха тІа а. Цо цІена кхоачашду халкъа тІахьожаш группа член, новадан делача кхерамзле хьалийтара волча инспектора, депо профкома члена декхараш. Производстве а ишъарча балхаш тІа а къаьстта дика болх беш хиларах кунна еннай «За трудовое отличие» яха медаль кхы дукха совгІаташи.

СУРТА ТІА: машинист В. [redacted].

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

СИЙЛЕН ГРАМОТА ЕННАЙ

Надтеречни района «Озерный» совхозе 15 август хьатІаотташ цига кийчъьай 477 тонн йол, сенаж — 1000, ча — 600, силос — 2000 тонн. ХІаьта сенажи чаи кийчдара шера планаш дикка тІехкхоачашъьай. кхоачашъь йоала йоаха йоли силоси Іалашъяра планаш а.

Совхоз горо йоаш я цаІа еха шера кхоачам хилла гІожен шошен доакъар кийчде. ХІанзчул тІехьагІа 700 гектара тІара гина лаьрхІа яр а йолаш 616 гектар доцерна я йол кийчъе йиш йолаш, цул совгІа, 158 гектара тІара хьаккІаш а силоса лаьрхІа хьакха йолаьй. планагІа яккха йоагІар 120 центнер йолаш хІара гектара тІара юкъера лаьрхІа — 160 центнер а йоаккхаш.

Шоай декхараш кхета а деш хьинар айдена къахьег комбайнераша, шофераша, трактористаша. ХІара царна юкъе яьрвача социалистически яхье хьалхле яьккхай комбайнера Алиев СаІид-Ахьмада, шофераша юкъе эттара дукхагІа рейсаш ю Хабатов Лечас. Тахаев Хаваин, Мусаев Мовсара.

Республика кхийнадаьча месячника итогех боахамашта юкъе яьрна хиншача социалистически яхье котьаьннарг а лаьрхІа Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советен облсовпрофен Сийлен грамота еннай «Озерный» совхоза.

С. СУРХОЕВ.

Идеологически балха бІухоех.

ЛАДУВГІАРАШ РАЬЗА БА

«Промавтоматика» ВНИПИ отделе йоккхагІйола инженер йолаш болх беш я хІанз Бутенко Эмма Николаевна. Цул хьалха дуккхача шерашка школе хьеххо а йолаш, къахьегаш хинней. Цига Іоаь опыт накъайоаь цунна, цей балха тІа хинне ца Іеш, пропагандистски декхар кхоачашдара а. ХІаьта партийни организаце шийна тІадехка из гІуллах а тешаме лададаш из хьейоагІа ворхІ шу да.

ДІадахача шера цо хьийхад «Дунен хальшахте юкъарча кагирхой боахама лоархІаме проблемаш» яха курс дукхьаьаза Іомаеш хиннача комсомольски дешара веххарча зеноцарча кружокe. Цу группана чуоагІа 21 кагирхо. Уж берригаш, лахара дешара заведенеш чакхьаьха къона специалисташ ба.

— Іомаеш йоле тема чоалтане чІе а, керда хилачо кагирхой бозам тІаозеш а, — йоах пропагандиста. — Царна хайнад кхыча мехкашкара кагирхой мишта бах, цар уйлаш, дегалеттараш, уж тІаьхуш доле гІуллакхаш дейзад. Из дерригга дувзар дувен цин системана юкъе латтача идеологически къовсамца. Къаьстта чІоагІа безаме хетам Іомадора къонабарана социалистически мехкашкарча кагирхой гІуллакхи, хІаьта уш вайчарца тердора, шоай балха а вахара а гІулакхашца дувзар.

Кружока кулгалхочо, керда занятен яре кийчо еш, дешш деша могаду программа тІа доаца а литература. ХІаьта къаьстта дега тоам хул цунна ладувгІарашка шоашта материал гулъяйта шай аІаштІехьдейлча. Иштта, гонахьара Іалам лорадерца дувзаденна дешаш доахаш хиннача хана цар шоаш дукха материалаш аІашагІтаяр, хІаьта цунга хьежжа безале чакхьелар заняти а.

Занятешка къаьстта чІоагІа хьинар гойташ ба Малентьева Зайна, Ефремова Надя, СартоевгІар Александрав Людмилен. Цар къамаьл ца деш атта занятн чакхьаьннац. ХІаьта шоаш дувцар кез кхетергболаш шерра, хьаддача масалашца чІоагІдеш довзиш цар. Дешара сана общественни вахаре а шоашкара дика хьокхам гойташ ба уж.

Шерра пайда ийбу группа йолаш йолча гойтара агитацех а. Цхьайоле темаш юкцача зана тайп - тайпара филмаш гойташ хиннад.

Цу дерригача айбаь къонабарий политдешарцара безам. Цар тІадоагІача шера а чІоагІа хьаштдолаш дІахо Іомаергъа из курс.

— Бакъда, юкхьанца из тема керда хиларца е иштта дІаІамарца нийслуш дар из цкъ сона занятешка кІезига хьагуллоре ладувгІараш, — хаам дуац Э. Н. Бутенко. — ХІаьта ер цу шерага кхечачаца партийни дешара сете пропагандист йолаш хьевенар. ТІаккха занятеш безаменгІа а, дешаш кІоарагІа къеестадо тхо ма доаз хьеухараш а дукхагІа хулар. Шу чакхдоелаш балха тІа бола берригаш хІане бац аьнна как тІахьулаш чакхдолар гІулакх.

Укх шерара хьалхара занятн ше мишта дІахьоргъа тІанзле уйла еш хиннай пропагандист. Цо цига къамаьл де еха лаьрхІад дукха ха йоашаш Франце яха хиена отделе партгрупорг Штанько Натальe. ХІаьта укх шера капиталистически мехкашкарча кагирхой гІуллакхаш дувце доаргдолаш хиларца а геттара бакъаьа хІама хургда цох.

С. ЦІАВИЕВ.

СУРТА ТІА: пропагандист Э. Н. Бутенко.

Х. [redacted] сурт.

ГОРОДО-ЮРТА

Юкъарча хьайбашта кхоачам хиллал доакъар Іалашдара долча декхарех дика лоархІабер Ленина орден лелаеча «Грознефть» объединенена чуйоагІача производственни гІулакх дара йолча центральни базе болхлой. гІулакхера нах. Старопромысловски районе хьалхарчарца рапорт делар цар «Нефтяник» яхача совхоза 17 тонн йол кийчъярах.

Иштта, планагІа 6 тонн йол кийчъе езача 7 тонная совгІа кийчъьай «Грознефтегаз» яхача управленена чуйоагІача номер цаІ йолча коллективо а.

Механизмаш тІакхача горо йоацача моттигашкара кулг нара хьакха а хьекха, дикача аьла 30 тонн цу совхоза хІачуеннай Старогрозненски бурувдеттача балхий управленерча болхлоша а.

Шоай низам хьинари ца кходеш доакъар кийчдеча къахьийтар болхлоша, инженерно-технически болхлоша. Царна юкъе а къаьстта белгалбаьлар слесараш Даудов Іумар, Завурдяев Николай, мехкдаьтта доаха оператор Ячаев Осман, лаьттан ченаш техкараш Ли Моисей, Докуев Салман, бурувдеттар Мальпагов Даниильбек, иштта кхыбараш.

Юртбоахама болхлоашта доакъар кийчдеаген баьцадараши соми чузача деш доле шефства новкъостали дІахо хьош да.

Т. АЛЕКСЕЕВ.

КОТБАЬШНАРАШТА — СОВГІАТАШ

«ПрофессегІа дикагІа вола балхахо» яха конкурсаш еггага дика семан а хиниа дІаьттад Нохч - ГІалгІай гІишлон управленена чуйоагІача организацешта. Дукха за йоацаш конкурс хилар неманнр хлх йолача управлена.

ХІокхара конкурсе хьала хьнмерал цнй тайпара эргаленаш йоаш яр. ХІана аьлча, цунна юкъе дахьалоацаш бар къаьст - къаьстта шоай болх дика веш бола отделочникаш а хиниа ца Іеш хІаренена чу иттнтт саг чуоагІаш йола бІарнча бригадаш.

«Нохч - ГІалгІай гІишлон управлена дикагІа йола штукатурни бригада» яха цІи яккхара тІехьа цига яхье оаьнна вар берхІ гІишлон организацера 60 саг.

Йиллача хана ерригa бригадаш бола бе болалар. ХІаьта, балха тІа царна мел эша гІулакхаш хьанзе а аІашіІехьдаьадар. Конкурсе даьлаоацараш декхарийла бар хьабеча балхага ма могга за кІезиггагІа дІа а йоккийташ, лакха дикал йолаш штукатурни балхаш чакхдаха. Цу дакъа кІезигача лоархІаме дацо белзага дІайода хе лоацьар.

БерхІ сахьат даьчa дІайолалар конкурс. Але деза, цар болх беш хинна объект аттагІчарех ца хиннига. Цхьабакъда, ерригача бригадаша конкурсах йиллача хенал тІех ца йоалаш болх бир.

Яхье бешичерна юкъера къаьстта белгалйоалаш болх бир берхІнегІча гІишлон-монтажни управленерча штукатурий бригада. Цунна керте эттар йоккха опыт йола Къахьегама Сийлен кхоалагІча степена ордена кавалер Кочетков Петр Серафимович. ЯлхагІча управленерча Магомадова Нура керте лаьттача бригада а дика хьокхам гойтар яхье.

Чакхаьлар конкурса йиллa ца. Баьча балха итогаш а эттар лаьрхІа йола жюри. ХІаьта, яхье баьнерaш чІоагІа сатувсаш бар итогашка. Жюре председатела И. Селезнева хьекхайна конкурса итогаш.

Яхье хьалхара моттиги «Нохч - ГІалгІай гІишлон управлене дикагІйола штукатурни бригада» яха сий дола цІи хьохаю Кочеткова кулгалдена бригадена. Цунна иштта дІалу КПСС Заводской района Сийлен грамотен 200 сом ахчан премин.

Яхье шоллагІа моттиг яьккхача Магомадова Нурай бригадана а лу КПСС Заводской района Сийлен грамотен 150 сом ахчан премин.

Конкурса кхоалагІа моттиг хьоькхийр номер ешь йолча гІишлон - монтажни управленерча Датаева Зуяй керта лаьттача отделочникий бригадана. Цунна а елар Сийлен грамотен 100 сом ахчан премин.

Сийлен грамоташцан ахчан совгІаташцан белгалбаьхар иштта воргІнегІча управленерча Латышева Татьяна, йоьалегІча управленерча Василенко Валентина бригадай болх.

[redacted].

Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совете

Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета аргІанера заседанаш хиннай. Цига хьаьар экономически а социально-культурни а дакъерча массан дешага.

Доагор кходе

ТІаяйца халкъа боахаме мехкдаьтта продуктаех кхом беш а хьакъхалагІа а пайда нийбарах бола соцам. Цу тІа белгалдоах, электростанцеш, автомобильни транспорт, тепловозий парка доагора хьесапе гозах пайда ийбарга яхара чотагІа доагаду мозути моторни доагора кІезигдара тІадерзадаь гІулакхаш НГІАССР министерствашен ведомствашен кхоачам боллаш деш ца хилар. Магистральни газопроводий Грозненски линейни производственни управлене шорттига леладу автомобилашта заправка яра йола шин автоматически газах йизара йола компрессорни станци хьальяра балхаш.

Дукхача министерствашен ведомствашен дикка перерасход а ю йоа а ю мехкдаьтте продукташ. Колхозашкен совхозашкен шерра яьрнай сийрдача мехкдаьтта продуктаех производственни, коммунально-бытови нах чубаха помещенеш йохьара пайда нийбара прак-[illegible]

Министрий Совето тІадиллад министерствашкен ведомствашкен, городийн районийн халкъа депутатски Советий исполкомашта мехкдаьтта продуктаех дукхьал хьахийцача фондашка хьежжа а нийбе лаьрхІача гІулакхашта а нара пайда ца нийбелга Іалашдар, тІагІертта дІаданкха деза доагора - энергетически ресурсашта доал ца дар, уж кхом боацаш йоар, царна расход еча нийслуш дола моллагІа телхараш, хІара предприятегарен организацегарен цІенхаштта хьадеха деза уж ресурсаш кхоара дакъера заданеш кхоачашъелга.

НГІАССР тІаьхонама комитето. РСФСР Госкомнефтепродуктай Грозненски управлене де дезар да еннача нарядашка хьежжа мехкдаьтта продукташ дІахецара даьхьа оттаь порядок телхайой хьежаш лоаттабу тІахьожам чІоагІбар. ЧІоагІбе беза предприятешкен организацешкен мехкдаьтта продуктаех хьакъхалагІен кхом бешин пайда нийбой хьоказ лоаттабу пачхьалкхен тІа-[illegible]

Магистральни газопроводий Грозненски линейни управленен Нохч-ГІалгІай гІишлош яра управленен де дезар да автоматически газах хьалъюза компрессорни станцеш йиллача хана яьр.

Законаш телха ма де

НГІАССР Министрий Советерча Пачхьалкхен арбитража балхах дола дош дувцаш белгалдаьккхар, цун коллективо боахамашта юкъе лелаш дола къовсамаш къесталеш, предприятей, учрежденей, организацей закона лораеш йола бокъонаши цар хьаштаци хьаллацара, договорийн претензионни болх тоабара тІадерзадаь хьадда дола балхаш деш хилар.

Цунца цхьана автономни республика Пачхьалкхен арбитража балха организаци дизза кхоачашдеш яц социально-экономически дагІаахара планаш кхоачашъеча пачхьалкхен аппарата болх тоабарах йолча парте XXVI съезда, цул тІехьагІа хиннача КПСС ЦК Пленумий решенеша дІалехараш. Боахама гІулакхий дакъерча къовсамашка хьожаш законодательства Пачхьалкхен арбитража тІадехка кхидола декхараш кхоачашдеш, хІанз а е йоагІаш йола влияни яц предприятеша, организацеша, учрежденеша планови заданеш продукци лоаттаярах дола договорий декхараш кхоачашдара. Боахама де доагІача тайпара доал ца дар, социалистически доалахьенна тІаккхувдара, ца дагь балхаш дагьд яхаш дІаяздара, кхыча зуламашта дукхьала лоаттабеча къовсаме массаза а бизза пайда нийбац правови средстваех. Госарбитража балхахоша гучайоахаш йола ноставкай дисциплина телхаьь, социалистически доалахье лораяра, продукце дикала хьакъехьара законодательство кхоачаш ца деш йола дукхо моттигаш а йоагІача тайпара теркал ца еш юс. ТІанийль решенеш дІанкхахьийтара ханаш телхаь мот-[illegible]

НГІАССР дукхача министерствашa, ведомствашa тІагІертта къовсам лоаттабац шоашта чуйоагІача предприятешкен организацешкен законаш телхадарца, цу тайпара гІуллакхаш дара бехке барашна эадел леладу, юридически служба болх бе боагІача тайпара теркал бац.

Министрий Совето декхирайла яьй Пачхьалкхен арбитража белгалдаь кхоачамбоацараш дІадаха, керттера теркам пачхьалкхен дисциплине предприятей, учрежденей, организацей боахама балхий законности чІоагІдара правови средстваех пайда нийбара эффективность лакхъяра.

НГІАССР министерствашен ведомствашен де дезар да предприятешка, учрежденешка организацешка, планови договорни дисциплина телха ца ййтара, боахама договораш дара, продукци лоаттаяра, арахецача продукце дикала, цун номенклатуране тІахьожам лоаттабар. Хьадда дІакха еза фондируеми материалаш нерал йоаеш дІадецара, кхыйолча боахамий гІулакхий дакъера социалистически законность телхара фанташ. Цу тайпара дола негативни гІулакхаш ца хилийтара лакхбе беза предприятей, учрежденей, организацей, иштта юридически служба кулгалхой бехктоххам. Ханнахьа де деза Пачхьалкхен арбитража гучадаьха кхоачамбоацараш дІадахара, бехке барашна шоаш даь материальни зе юхаметтаоттадайтара тІадерзадаь гІулакхаш.

НГІАССР юстице министерства ихы а чакхдаха деза халкъа боахаме правови службана методически кулгалдела тоадаран цун балхахой профессиональни боерам лакхбара гІо деран тІадерзадаь гІулакхаш.

Балха ха лархІа

Министрий Совето дийцар республике балха ханах кхетаме пайда нийбара дакъерча цехкиштарча кхоачамбоацарех дола дош, хІаьта къахьегамхой бокъо йоацаш цар беча керттерча балхаца дувзаденна доацача балхашка хьежабара фанташ белгал а яьяр.

Цхьайолча предприятей, стройкай, учрежденей кулгалхоша лоаттабе боагІача бесса къовсам лоаттабац балха ха йоарща. «Бокъо йоацаш республики къахьегамхой шоай керттерча балха тІерабахара фактаж» бола Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета соцам кхоачашбара де доагІаш дола гІулакхаш дац.

Дукхача министерствашa, ведомствашa, халкъа депутатий Советий городийн районийн исполкомаша принципиальни мах бац цу нийса доацача гІулакхий, вола влияни ю производствера порядоки организованности чІоагІъяра, новза гІертац районе йолаш йолча хІама деш йоацача къахьегама ресурсаех юртбоахама балхаш сихденнача хана пайда ийбера йола тоанаш.

Министерствашта, госкомитеташта, ведомствашта, горисполкомашта, райисполкомашта тІадиллад бокъо йоацаш къахьегамхой производствана тІерабахара практика соцара дикза дергдола гІулакхаш дар, балха ханах пайда нийбелга тоадара хьакъехьара партен правительствен дІадехараш дизза кхоачашделга Іалашдар.

Производстве дукхача шерашка хьалхалла къахьегаш бола ветеранаш кӀезига бац Назранерча номер 432 йолча дӀа-хьа лелача механизированни колонне. Цар камьарша дӀалу шоай йоккха баккха опыт кагирхошта.

Иштталерех цаӀ я хьанцънха Харсиева Губати а. Ер вуркъйттлагӀа шу да цо ПМК бахх бу. Ше хьехнича хиларах тарра кӀезига бац Губате хьехам телаш кхеба учениках. Цар даг тӀера баркал а йоах цунна.

Харсиевай къахьегам белгалбаьккхаб дукхача маьхарча совгӀатанца ейлаш грамотанца. Из я пхелагӀчон иттлагӀчон пятилеткай ударник, коммунистически къахьегама ударник.

СУРТА ТӀА: Г. Харсиева.

Н. ПЛИЕВА сурт.

ВАХАРА ХЬИСАП—СОВЕТСКИ

ДЕНАЛЦА ХАЛОНАШ ЭШАЕШ

«Баркал хьона, Руслан!», «Дукха ваьхалва хьо!», «Ираза хилда хьа вахарӀ». Уж дешаш дукха хоз г. Грознерча № 2 йолча больница физиотерапевтически отделение нийсаннахоа. Ше волча уза унахой шо дечоа раьза болаш Руслане дӀаухийтаьга да из. Из за массажист. Хьакъаьща бах ца Іеш, дукхаза а физически низ дӀабехаш а бе массажистӀ бола. ХӀара денна юкъара лаьрхӀача из волча наагӀа 20—25 саг. ХӀаьта уж ба радикулитах, остеохондрозах, артритах, иштта кхыча лазарах цамогаш хиннарг къахьа-къона нах. Царца массажница Іьмерза, базама, эздий хила, шийн кІаьдача кулгаца, хозача дешаца цар лазар дайда тов Руслана. Гоезача хирургаш шийн скальпелица операци еш санна, цу шийн кІаьдача кулгий пІелгашца хоза массаж йо Руслана. Цкъа цо массаж яь саг, шозлагӀа цу больнице вака везаш нийсденна, кха а Руслан волча хьожавар дохаш хул.

— Тха воахха массажисташа а ма бой дика бола. ХӀаьта а дукхагӀа бола унахой Руслан волча направлени ехар дохаш хул. Айса царга фу аргда цо хоза юс со, царна массажнона массаж а цун низ дӀахоачаргбац, — оал лоре Заурбекова Розет.

Больница унахаш мара беций Руслана дарба дераш! Балтара чуваха салоӀаш волча хана а тӀехьа цо шоашта массаж яр дохаш нах ух царцига.

— Царна мичара соз хезад а хац, кхыча городашкара баьхка нах а хул цигаьза со волча. Уж а кхь ца еш дӀабаьйта магац сона, — йоах Руслана.

Из бакъда, больница, цӀагӀа, миччахьа шо волча унахо воагӀа, шийна хаац, могаш дола дарба дий мара дӀакххийтац цо саг.

Шийн цхьайтта шу дахча денз бӀаргашта хӀаьо ца гуш висае Руслан.

ДоагӀа аьлз, къалхе а хоам а бий дагӀац водар. Иза дага а доацаш хул. Дагадацар из 1972 шера 18-ча майски сарральхе баьццарчо бей тӀа ловзаш баьхкача Руслане а цун эшхагӀа волча вашийна Ханпашийна а. Цу саракье денз сийрде дуне кхы бӀаргаго йиц йоацаш шоаш бусарг ма бий аьнна дагадацар царна.

Хиннар иштта дар.

Шоай цӀенна гаьна доацаш, кхы а пелатой кхо бер шоаш ца а доаш ловзаш воалар цу сарахье: цу хана Шалински района «Южный» совхозе эсфальтировщик волаш болх беш хинна Темиралиев Хьамид Грозненски шейно-производственни объединени баракъаш тегача бахза йолча Айзанош аьть кІаьнк. Цига царна корайяр, противогаза баллонниш. Бераш берш ма дий. Цхьакхза хӀама дага а доацаш бе тӀа цӀе а йийза, энхийтаргьа вай из аьнна, цу цӀарал тоссар цар баллонниш. Шоаш гаьна а баьнна дӀаэттар. ЦӀи ьыга эьлар, бакъда, баллонниш иэххаш ецар. Цу чу-м хӀама йоаллаш хинна яц, хьасса хиннай из, аьнна, бераш, хьга йоалаш наттача цӀера юкъа дӀатӀаккхоечаьне а ди кхайкъеча санна тата даьлар, уж шовар Іовхаваш. (Иза хатар хинна дикка зе хьача эксперта гучадоаккх цу баллонниша чу бертолетови туви, аккхаш бола кІорен баьлла хиннийга. ХӀаьта, из даьраш а бераш хиннад). ДукхагӀа дола бераш кхетам чура доал. Цига оаршагӀбаьнна тІакхтаьчача наха, ловлакоша тӀе-тӀа кхаьча машин соцаеш, сихха больнице хуг уж ворхьіе а кІаьнк. Цхьабакъда, больницерча лорий дарба де низ дӀакховаргболаш хиннадац гӀулакх. Ханпашо дегІ 60 процента доагӀадеьдар. ХӀаьта иштта чІоагӀа воагаьвь вар Руслан а. Сихха, геттара сиха специализированни клиника ца хьаьчабой хьарана дар берий вахар. ТемиралиевгӀар гаргарь нах, поелской, лораш, министерства болххой — берригаш а сиха оарцагӀа баьнна, город Одессерча Филатова цӀерагӀча Іинма-тохама института бигар Ханпаша а Руслан а. Бьь бетта лаьттар цар вахараш Іоажалан юкъара хьовсам. ХӀата, цу кхоссаме лораш котт а баьлар. Грознерча ноэчий бераште дарба дара деррига а дир одесски Іинмачкоша: Ханпашийна 46, Руслана 16 йонхаз а хӀамига а операци йир. Бакъда, моа чІоагІа лораш Іалмацой варцагІбалдоргІа цу шийна бӀарга са юза маттвотта вІаштІехьдаланзар. Цу гаьнарча мал бетта цхьан серрахье, цунах хургдолуш уйла а ца еш даьча ловзаре — иштта Іазет тӀадера царна.

Цхьабакъда, уж цу кхоннне, гІайгІанна кІел а бека Іеховшинзар. Ханпаша дешавехар Москвера бӀаргаш дайначен кІезиг-дукха хӀама гучан берий школе. ХӀаьта Руслана Грознерча из санна йолча школе дешаш йистейоахх 9 класс, цул тӀаьхьагӀа из хьонаву Кисловодске. Цига цхьайтта класс ьыккачул тІохьагІа, из дешаш отт номер 2 йолча Кисловодчески медицински училища. 1983 шера февралие цо из кхаь шера дешара училища. Цунах хул квалифицированни массажист. Цул тІетІехдина дийша чакхйоакх хьагІа шийн да-нана, вашарий бахача цӀе а вена, Грознерча шоллагІча больница балха отт. ХӀаьта, ше итт класс аькхачул тІехьагІа бӀаргаш дайнарий Еррига-российски обществе Грозненски дешара-производственни предприятерча радиотехнически завода филиале балха а вала радиомонтажник волаш болх беш ва Ханпаша а. Цун тхьь цаІ шу даьлча цига дІанийца из Ленински парте членалла. Цига болх беше а, цо йистеькхай КПСС Грозненски горкомара марксизма-ленинизма сейрйнарча университета боахама кугтадерий факультет. Укх шера цо доше хаза Л. Н. Толстоя цӀерагӀча Нохч-ГӀалгӀай пачхьалкхен университета заочни отделена исторически факультете. Шийн воахагӀа вола ваша санна, бол беше а, дӀахо дешаш ва комсомолец Руслан а. Цо деш КПСС Грозненски горкомерча марксизма-ленинизма сейрийнарча университета Іилма-атеизма отделене. Из йистальккхача МГУ заочни отделене психологически факультете деша ваха лерхІаш а ва. Цар кхоалагІа вола воше — Мухтерпаша Советски Эскара гІулакх деш ва (из верзехьа лораша). Эггара зІамагІа волча Іумарпашас укх шера 10 класс аьккхай, бІаргаш дайначен кІезиг-дукха хІама гучен школе дешаш. Руслана дийшача Кисловодскерча медицински училища деше ваха лерхІаш ва из.

Цу тайпара, иштта хиннай вай кхал, кхало даьнал де хІана даш, аьнна шо вуйг Іо а дакийте Іо а ца хеешаш, вахаре хьакаре позици а лаьца Дальхенна, наха гІулакх деш ба Руслани цун вежарий.

...ДІаухкертде шорош. Хьенна тоо. Сега вахара эггара чІоагІагІа эшаш йола унахцІено лорахча, кІаб хилеташ духхечо цІи зезеш наш юкъа воакха специалист а цунна дІаоттаргва, а хац Темиралиев Руслан. Из хано хьаьюкхаргва. ТІакхха тахан! Тахан шоай дикагІа болча нахах дуцаш, эггара а хьалхарча массажиста Темиралиев Руслана цІе йоахх шоллагІча горбольница физиотерапевтически отделене заведующа Рябих Галина Яковлевнас.

Ше цу больнице бола бача цаІ ах шера бІаьш бола унахой бозам шийна тІаьзаб Руслана, бІаьш баркалаш хьинеД цар цунна. Из дацийн кроаз!!

Ю. КОЗЛОВ.

ШКОЛАШ КИЙЧА ЯЦ

Сунженски районе ерргаш а 28 юкъарча дешара школа я. Царех цхьадараш текущи ремонт яь ьынай, цхьа лоалам боаца хӀама мара ца дусаш. Уж я Орджоникидзевски №№ 1, 4 йола, Ассински № 1 йола юкъара школаш, Троицкера бархӀшера школа, кхьнраш. Лакхерча классий дешархоша, хьехархоша, технически персонала дика къахьегарах хьахинна хӀама да из.

Районе кхо школа я капитальни ремонт еш латташ а хӀана а йистеяла гаьна долаш а. Уж я Орджоникидзевски № 1 йола бархӀшера школа, Серноводски юкъанцара школа, Нестеровски бархӀшера школа.

Дешархой 1-ча сентябре тӀаьца торе хургьа ала хала долаш я Нестеровски бархӀшера школа. (Директора декхараш кхоачашдер М. Ганижева). ХӀане а топпараш хьоахаш ба, кӀал доацаш нӀнаш а да, хӀаьта вож болча лостамах-м дуаца дезаш а дац. Дешархой школера чухийхача дена цар хьадьечуинген де дезаш дисачунген хьежача, гуш да юхедисача кӀнгаргІа из школа кийча хургйоацилга.

— Шоаш капитальни ремонт е езаш хилча, хьалкхе тола а денна, ешаш йола материалаш хьетӀа а ена моттиг хӀана дьяц оаш, — оаха хаьттача, района халкъа образоване отдела заведующе Л. Дзейтовас йоах:

— Укх районерча школашта капитальни ремонт ейтара эшача материалашта йола разнарядка 1-ча июне мара хьа-м еннац республика просвещене министерствос. Цул тӀехьагӀа тхоай даггара тхо тохаделча, хала мара эшаш йола материалаш хьа ца йоахалуш хІанзарга а дьяннад.

Школашта капитальни ремонт ейта цхьан дийнахьа дагадеха дешт хама дац. ТІаннха цу гІулакха бехктокхаме мел волчо шийн ханнахьа е езаш йола йоахко а яь, эша материалаш хьа а кийца. Іалаш а яь болх бань баларе, тахан иштта сагота хьувзаш безаргбацар. Министерствос разнарядка хьаениачул тІехьагІа мел хьовзам нийслу базера йоагІа материалаш хьа ца йоахалуш. ТІаннха Сунженски базаца дувзаденна школашта ремонт еча нийслуча халонех республика районой а школай а кулгалхоша дувцаш латта-м дукха ха а я. ХІара шера еча рейдаш тІа язду цу хьакъехьа, бакъда, тоалуш хІама-м дац. Материально-технически Іалашо яра йолча Нохч-ГІалгІай пачхьалкхен Комитета лох фу хет сона хац.

Шийна бовгІа бахе цу йолча комитета чуйоагІаче Сунженски база бича баннаьха бале а, бекха кІалхара-м Сунженски района халкъа образоване болхлой я балац. Районерча цхьайолча школай директораш, школашна ремонт яь а балале, сатийнна отпускагІа бахаб. Республика дукхача районашна дІадаха дешаре шу чакхдоаллаше а текущи ремонт яй школашка. Бакъда, Сунженски районе из даьдац.

ХІаьта кулгалхой шоаш раьза а болаш яь аьнна ремонт а дукха да велаверголаш яц. Шоаш Іалаьмате дика ремонт яьрг лоархІаш бар Красноктябрьски юкъерча школа кулгалхой (директор М. Велхароев).

РЕЙД

Бакъда, школа хоа ваьлча, из иштта доацилга ховргдолаш дар. Баьдае баьцара басар да панелашта корашкен хьийкар, хӀаьта тайп-тайпара басараш хьийнха а е вІалла басар хьакханза а да истолаш. бІеха кизгаш, тхоаьнах Іочункхача ладаро Іажагіаьй нитта а боарам боацаш во теха кІир.

Кхы хозагІа сурт дацар Мужичарча юкъерча школе (директор Т. Даланова) хиннар а. Бакъда, хьекха басар баьдегІеш ремонт яь йисте баланзен-м бар уж. Массехк кхалсаг йоаллар цига болх беш. Школьни реформе доакха дакъа дешархой къахьегама урокаша дІалоаце а, укхаза кулг техадацар уж урокаш чакхъяха езача мастерскех.

Цхьа садоалла дегІ дацар Алкунски бархІшерарча школеш хоа. Кегаденна, цхьалхаданкхана хоам бокъонца йистеялланза ремонти яр.

Ремонт чакхъьнневе а хьал кІезига динагІа да Галашкарча школашка. Бакъда, кхоачамбоацараш цига а шортта да.

№ 1 йолча юкъерча школе (директор Л. Гайтукиева) кІир техай а алале чукхача дадаро тховнаш бІехлаьл, хІаьта баьде бахар хьекха латт парташ» Тхо хиннача цхьайне а школе цига мара вІашагІкхийтта хьехархой бовзар тхона. ВІашагІкхетар фу пайда ба, школа кийчъяра сихо еш уж ца хилча. БІеха кизгаш, классашна доагІача бесса Іоовттаданзе истолаш, лертІа кийчъь цхьачиха кабинет а йоацаш хьехархой сатийна учительски Іохайша багІа.

ХІаьта дешара кабинеташ-м тхо хиннача цхьанна школе а кийчъь яцар. — Августовски совещанега хьежаш да тхо, — йоах сунженцаше уж ца кийчъеш.

Дешара классаш кабинеташи кийчъяра сен хьаж районни августовски совещанешна? Дукха ха ма йий кхыча районашка ремонт чакхъьйнна а кабинеташ кийчъь латта а.

Тхо цецдоахаш хІама дар Сунженски района школашка нийслуш хиниа кхоачамбоацараш цхьатарра хилар. Масала, школашка хьекха басар — массанхьа хІана дац аьнна, цхьатарра баьле баьццара дар, цхьайола классаш геттара баь а ерзаль. ХІаьта теха кІир бехано мотт хьийкхача санна яр е ІажагІа е цІеча бесара. класса дагІа бераш, къьастта вІашагІдараш. цуига хьежжаше а урок чакхьяргйолаш, школашка тІеиладита меттаІ латташ ахьльхача партай даьъаш да.

Уж кхоачамбоацараш хиларал а новкъагІа хІама да из шеддар нийсен дикен кетач кулгалхой хилар. Цу тайпарча школашка дешархошта эстетически кхетам лулга лолача боарам тІа хургхиларах шено яц.

Нагахьа санна дешархошта салоІам хургболчча бесса, тахакарча хано дІадехарашка хьежна кердача дешара шерага Сунженски районера школаш кийчъеца ховш цар кулгалхой бале, лоалахарча районашкара хьоккам кІйчача а ІомабелІча а бакъахьа ба уж, бакъда, де дезар ховш а болаш, царна из хьале ца лой, царга шоай бехктоккам кхетабайта беза халкъа образоване отделош Сунженски райисполкомос.

ТІехххьара оаха хьоахальча шийна а инстанце дешара шу дІадоладе а дешархой тІаьца а школаш кийча хургъя, яхаш дош лу. Из бакъхилар ловшаш цунга хьежаш да тхо а дешархой а.

Оаха мел дайцар школашка аьча ремонтах лаьца дар, кІезигагІа лоархІам болаш хІама дац кхрай дош а. Сунженски районе тоъаш бац хьехархой, къьастта физикаш математикаш. Цу деша йоахко йича бакъахьа я республика просвещене министерствос. ХІаьта хьатІабахкхача хьехархой быта хьалаш тернал»а дах, царна эша гІо де деза района кулгалхоша а.

«Сердало» газета рейдови бригада: Л. ОВДИЕНКО — Сунженски района халкъа тІахьожама комитета штате йоацача отдела заведующий, Ф. ЕВЛОЕВА — райисполкома планови отдела экономист, Хь. АУШЕВА — «Сердало» газета спец. корр.

Мехкдаьтта лехаш

«Грознефтегеофизика» треста мехкдаьтта лехараш тӀатоӀа къахьегаш ба Черси-Балкхарой республике, Дагестане, Калмыке, Нохч-ГӀалгӀайче. Ер шу дӀадоладелча денз кийчъьй цар йиъ структурни майда, уж цаӀ дукхагӀа я воркӀ бетта планагӀа йоагӀачуа. Дагестанец Калмыкех я юкъаш йола майдаш.

ДикагӀа дола толамаш даьлад Дагестане къахьегача В. Пышнцинеж Калмыке къахьегача Ю. Сафаровех сейсмически партеша. Цар диъ шера ваьда кхаь шера ах шера йир.

Р. АЛИМОВ.

Турпалца вӀашагӀкхетар

Дукхача хана дезе хьийцадар тхо цу денга, хӀаьта массехк ди хьалха тхона дагалаьттар кхоачаш а хилар — тхо долча вева хилар Советски Союза Турпал Аушев Руслан. ВІашагІкхетаре хьийхе бола иилиге болхлой, парте, тІема, къахьегама ветеранаш гулбелар РОВД Ленински комнате. Йоккхача зала чу чубахка моттиг йоацаш сел дукха бер турпалца вІашагІкхета, цо дувцачуга ладувгІа лоаш [illegible]

ЧІоагГа тІовраш а ветташ хоача вызашиа тІехйнар на укхаза. Цул тІехьагІа вІашагІкхетар хьа а деллаш, моаршал хьаттачул тІехьагІа дош лу хьаьша. Цо дувц шийн вахара никъах. Ше хІаранева везалойтаран ва цун аха-эзел, цун омал.

Хьаьша сий а деш, цунга дукха дІайха дешаш аьлар парте, тІема, къахьегама ветерана М. О. Гадаборшева, даьша хьабелача сий долча наьнъа кхуэш йоагІа тІехье тепаме хилар белгалдаькхар цо. Иштта вІашагІкхетаре къамаьл дир «Ленина никъ» яхача районни газета редактора В. Дидигова.

Хоза цІей санна чаккдаьлар из вІашагІкхетар.

З. ДАСКИЕВ,
Назрановски РОВД начальника заместитель.

«МОЛОДАЯ ГВАРДИЯ» ЯХАЧА СОВХОЗЕ ЯЬ ЭКСПЕРИМЕНТ

Хьа-сомий а бахчевой культурай а фу кийчдеш долча боахамашна дукха дувц тахан харбазех гІи фабрикатсохи йоахаш йолча «Молодая гвардия» яхача херсонски совхоза опыта хьакъехьа.

Экспериментальни комплекс я совхозе хьалъяь. Цу чу а специальни харбазаш юлаш йола участок, дІахо лини я царех гІи хьадоахаш, шиъ протирочни машин я металлически цацаш а долаш, хІаьта совленна артезиански скважинаш хургйолаш бурув а техад. Соахкарча сезонах кердача комплексе чакхъьяхар эзараш тонн харбазаш, царех хилар 650 тонн ахфабрикат - сок. Специалисташа яхачох, 277 эзар сом мах болаш йолча комплексо укх шера шийх дІададар юхаметтаотторгда.

«Молодая гвардия» яхача совхозера яр санна йола комплексаш укх шера еш латт кхыча херсонски совхозашна а — «Советски Азербайджане», «Искре». Латышски стрелкий цІерагІча совхозе. ДІахо йодача хана уж хьалъергья мехка дукхагІа долча дІадуа фу кийчдеча боахамашна.

— «Молодая гвардия» яхача совхозе яьча экспериментo иштта боккха шийна терхам тІоэзар фуд? — аьнна, хаттар дир аз «Союзсортсемовощ» яхача Еррига-союзни объединене фу деладеча отдела начальника заместителага И. А. Щербаковга.

— Бахьан массехк да, — йоп делар И. А. Щербакова. — ДагайоахаргІа вайна вай харбазех гІи доахаш хинна традиционни технологи. Цо зе ца дой а, пайда а кІезига бора. Хьаьзцаргьа вай Украинера даннеш. Харбазий цхьан гектаро боалама 2500 сом пайда бу. хІаьта цох гІи даькхача — 629 сом., ХІавай цу тайпара юкъ? Фуд из? Из да — традиционни технологеца харбазаш чакхйоахаш хилча — цар гІих мара пайда эца йиш ца хилар, дІахо мел яр отходашца дІакъест...

Сенна динагІа я керда технологи?. ГІ даларах совгІа, хІара гектаро 10 эзар тонн сок йларах, хІаьта цул мах 1.876 сом ба. Цу тайпара болх беш хилча, харбазаш шоаш дІесхиача беш бар миссел хІана бац аьнна пайда бу боахамо. Пачхьалкхенна а пайдане да из. ХІена аьнча, фуна лаьрхІа дІаювча хІамаша бонихача маьхе йола бийдал лу консерни промышленноста. цул совгІа, гонахьара Іалам а кІезигагІа бІеху — цІендена дІадоал отходаш чутувса кІоагаш. Цудукъа «Молодая Гвардия» яхача совхоза опыт дукхачар нийса лоархІ отходаш йоацача технологе хьалхара тІагарг санна фу кийчдеш долча боахамий производственни практике.

— Іовхий, комсий, томатий соцаш-м нйдархой тІакхуш худ. Харбазий яр хІаьта? Цунах фу дергда?

— Специалисташ хьехаб вай мехка хьалххельча массехк харбазий сортий сокашка. Лаккха мах баьб цар. ЛоархІаш болаш я харбазий паста а, кхыча дукхача бахчевой культурех хьайоаха продуктах а, — берий кхачанна лаьрхІа йола пастех яь порошок, хьайбашта лаьрхІа йола ябахкий брикеташ.

Дикде йиш яц, бахчевой культураш — из бІаьхий хьаст болга бовкхийча маьхерча фруктоза. Из тамаш е хІама дац, хехьа айац халкъа кицо. «Жамараш дазе — харбазаш да». Бакъда, керда харбазаш шера цхьан-цийн бетта мара хилац, хІаьта цар сок дилла а хила йиш йолаш я. Кхачай промышленноста балхахоша а термала яьй харбазий сок. Цунах хІана пайда ийбу тайп-тайпара кондитерски изделеш арайоахача а. Специалисташа йоах: хьоала деча производстве харбазий фруктоза кристаллически шекара нийсса да, хІаьте из дукха дезаш ма хулий: тоння продуктана 250 килограмм.

Кердача технологе йоккхий перспективанаш я. Алхха цхьан «Союзсортсемовощ» яхача объединене гидоаккхаш долча боахамашна шер-шера чакхйоах — эз миллион тонн харбазаш, 350 эзар тонн гаргга томаташ, 60 эзар тонн паста, 65 эзар тонн ябаккхаш, 45 эзар тонн набачкаш. ХІаьта уж боахамаш отходаш йоацача технологе тІа дахаро ниІ хьаела боккхача маьхе йола кхачан продукташ дукхагІа хилийтара.

Борис ЛЕВИК, (АПН).

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

23-ча АВГУСТА 40 ШУ ДУЗ РУМЫНИ ФАШИСТСКИ ІАЗАПАХ МУКЪАЯЬККХА. РУМЫНСКИ ХАЛКЪА КЪАМАН ЦІЕЙ.

Румынски халкъо укх шера даздо фашистски Іазапах ше мукъадаьнна 40 шу дизар. Кхыча социалистически пачхьалкхий бувзам а лелабеш, лоаттий толамий даьхад социализм хьалбеча новкъа даьнначо румынски халкъо, кхачийнача юртбоахама мехках индустриально-аграрни пачхьалкхе хийцай. Советски Союзаи Социалистически Румынией юкъе толаме доладеш да экономически культурни бувзамаш гІулакхаш.

Социализма шерашка бонзргІйоаччa хьаший Бухарест. Столицан парте тІа мах баш дукха тарда районаш хьехиний, метрополитен еш латт.

СУРТА ТІА: Бухареста центрера Магеру яха бульвар. Аджерпресс — ТАСС сурт.

ТІЕМАХ ДОАЛА ЗЕ

Дукха хІама ца эшаш 40 шу да даламаш дунен тІемаш доешаш даха. Цхьабакъда, тІема кхерам дІабаьннабац: из дагаухийт Малхбузен Европе дІоттаеш йолча американски ядерни ракеташа, ядерни тІом хила мегаш а хинна бар аьнна новкъабоацаш а ба дхаш малхбузехьарча мехкий пачхьалкхений кулгалхоша дувцача Іалаьмате унзарча хабараша, капиталистически пачхьалкхений чурча вахаре а арахьарча политика сфере а тІа-тІа сомаьуш латтача милитаризма. Юха дунен тІа яьхай тІом могабеш йола теореш. Царна юкъе эггара «сий долашагІа» йола моттаг еннай «Занятосте, процента, ахчан юкъара теоре» яхача шийн книжки тІа «пирамидаш хьалъярах, лаьтта агарах, кхаметтел тІемех а хила йиш я рузкъа совдаккхара йола стимул» яхаш волча Дж. Кейнса.

1945 шера дена империалистически державаш бехкагІа 150 гаргга локальни тІомий герзашца яь конфликти хиннаб. ХІанзчул тІехьагІа хулаш йолча моллагІча конфликтах деррига адамаш хІалакдеш бола дунен ядерни тІом хила а тарду.

Дунен тІа эттача цу тайпарча кхерамеча хьалашка совхургдац хІанзарча хаварча дуненна доал де уйла йолаш бараша йиццъалийта йиш йоацаш бола дІадахача тІений катастрофай итогаш дагайохийтача. ХьакъагІа галханза болча наькъа уйлашна, тарлуш яц, США президента Рейгана тахан еш йола «доазув долаш болча ядерни тІем тІа» котвала йиш хиларах йола заявленеш.

ТІом ба эттара доккхагІа дола зулам, халкъашта тІа мел эттарел унзаргІа дола Іазап. Иттаж миллионаш болча боабаьча. чолакх баьхача нахах, адама вахара кІийлеаш шоаш эгаьча катастрофех дувцаш йола историе хиннаш мІалтІаьхьача кхоачам ба, шоллагІча Дунечеси тІем тІа (вай ара йолайлалехьарча 216 шера) Канны яхаш хиннача гороза юкъе Ганнибала римлянашца баьча тІем тІа вийна 48 эзар саг — хьалхара дунен тІом болаш газ йийтта шийна миллион салте а санна йола юхаметтаотталургйоаца эшал хинна хилар кхетадара. Парадоксальни хІама да, вай цивилизовании замагІа нашар тІема кхерама духьала тІагІертта къовсам а доаттабеш лорае езаш йола деррига адамий юкъарча кІийлен тІара маьхале хилар хьалхадаха дезаш бола нах хилар.

ТІемо тІаоттабу керттера бала ба по Іалаьмате дукха нах боабеш хилар. Цунга диллача историе аналогаш йолаш бац тхьоалагІча бІаьшере хинна дунен шиъ тІом. ЦІи хезача советски демографа Б. Ц. Урланиса даннеех, хьалхара дунен тІом болаш байна тІема гІулакхаш тІа хинна нах 9.5 миллион сагал тІехбаьлар, чонаш яь а толакхбаьха нах бар 21 миллион саг гаргга.

Дукха нах боабеш дола герз XX бІаь шера дегІадаро геттара совйоах катастрофически тІехьенаш. Иштта, хьалхарча дунен тІом болаш юкъера лаьрхІача цхьан шера байна салтий эсарашш дукха хІама ца эшаш 30-за дукхагІа бар наполеоновски тІемаш долаш болш хиннарел. 70-за дукхагІа хинаб ВорхІ шера лаьтта тІом болаш байнарех, дукха хІама ца эшаш 250-за дукхагІа хинаб Тхъа итт шера лаьтта тІом болаш байнарех. Геттара дукха байнаб наь дунен шоллагІа тІом болаш: боабаьб 27 миллион саг совгІа тІема гІулакхаш тІара наьх 25 миллион саг гаргга маьрша нахи. Фашизма дукхьала хьакхайнадаьл ше де лерхІар ца хулл дукхагІа нах боабар хилар, хІаьта из хІама оакхарий методашца я лелаора. Дукхаза гитлеровски хьаьча концентрационни лагерешка лайра дунен шоллагІа тІом болаш 8 миллион гаргга саг. ХІаьта тахан сихдаь хьаьдеш латтача ядерни герзаша хІалакде тарлу вай планета тІа мел йола са доалла хІама.

ТІема але, нах боабе ца Іеш. хІалакдир цар къахьегамо, творчества, хьаькъало хьелаьраш. Американски социолога Э. Богарта йоах, тІемо дІанхаьхача ахчан средствай боарам массехк шера бІаркча халкъаша хьнйгача къах хьахинараша нийсбе йиш йолаш ба. Цо даьча доархІамех, дунен хьалхарча тІемага дахад 208 миллион доллар, хІаьта тІема расходаша дІалоацар тІемаш деш хиннача мехкий къаман дохода кхоалагІа дакъа. Дунен шоллагІча тІема яь дукхьала бюджетий расходаш. 1914 шерарча маьхашца лаьрхІача, 663 миллиард доллар хиннад.

«ДоагадаьЧа лаьттан» политика чанх а йоахаш, планагІа хІалакйора фашисташа оккупаци яьча территореш тІара экономикен къамий культурех. Иштта, хІалакдир Советски Союза мехка къаман рузкъа кхоалагІа дакъа гаргга. Польше дохадаь дІалаьккхар оккупанташа къаман рузкъан 40 процент, из дар тІом хьалехьа мехка шин ноахала къахьегамах хиннар миссел хІама. ДІанхахьай музееша, архивашка, библиотекашка хинна адамий гене бІаь шерашка хьаь-маьхаленаш, Франце, масала, дохадир фашисташа Вольтера, Руссоа, Корнеля, Золяна дегІа хинна памятникаш, гера деш хиннача завдашка доаладаьд уй.

Из вайна новкъадало а, тІемий истори 1945 шерашца чакхдоалаш дац. Цул тІехьагІарча иттаж долча шерашка империалистически низий бехкагІа ца хаддаш хьувш дола локальни тІемаша байна 10 миллион совгІа саг: Франце Индокитасх Алжирех даьча тІемаше. Корейски тІемо, Египта духьаларча англо-франко-израильски агрессе, Вьетнаме США яьча агрессе, Израиль Ливана Чухкаро а кх. дІ. Цу кхоачалургйоеача унзарча списка тІаеттадуш латт империализма керда агрессивни актаж.

Кхераме тІемай шоай тІехьале хинна Іац, кхераме я интенсивно дунна еча кийчон тІехьале а. ДІанхача хака урокаш дис а денна, керда тІемаш доладара планаш уттаеш да малхбузехьарча мехкий доал ду гІозараш, гера Іоадарен этта тІемастратегически равновеси шоашта гІойленна хургйолаш хувцарен никъ лаьца да. ХІана долаш дар миссел дола массехк дуне хІалакде йиш йолаш йола хьалаш латтача хана, гера кхы а совдаккхаро, космоса милитаризаци яро ядерни конфликт нйккхача шоаш дийна бусалургба аьнна хетаж йола иллюзорни планаш хиларо тІаоттабу деррига дуне хІалакдара кхерам.

США а НАТО а лаьцача тІема кийчо яра ,совлента кхачара курсаца дувзаденна долча сихдаь гера хьаларо дуненна кхерам тІаоттабаь ца Іеш, дІаххехи, яра социальни экономически проблемаш къестаелга тІехьашка а доахаш, пачхахьалкхен бюджета юкъера хьайоаха Іалаьмате йоккхий материальни средстваш. 80-ча шерашка шоай хьалхарча милитаристски рекордаш тІехьаьннай США а цар союзникаш а, дунен шоллагІа тІом дІабоалабеча тІехьагІарча тІема бюджетий дакъера эггара йоккхагІча масштабе эскалаци а еш. Иштта, США лерхІаш да 1988 шера тІема гІулакхашта йола расходаш 323 миллиардага кхачаве. 1984 шерара Великобритане тІема бюджет 17.3 миллиард стерлингий гервлл тІехъьянний, ФРГ — 48,6 миллиард марка.

Малхбузен мехкий милитаристски гІоараша цхьанни хІамана шоаш бехктокхаме а ца хеташ лелаеча цу гІулакхаш тепад ду милитаристски процессаш кхераме хилара, дунеяна тІаьтта ядерни катастрофа кхерам чІоагІлуш боагІаш хилара. Цар чІоагГагІа сихх боах берригa маьрша баха уйла йолаш бола вах, дІадех деррнгача машара тІехьарча низаца вай планета тІа цхьанна тайпара бола тІом ца хилара оарцагІббалар.

Ксения ГОНЧАР,
экономически Іилман [illegible]
(АПН).

● *Сийлахь-йоккхача Коталон 40 шу дизара хетадь*

ХОЗА ХАЛХАРАШ, БЕЗАМЕ АШАРАШ

Назрановски районе, республике дика йовзаш я «Асса» яха халхара халкъа ансамбль. Из хьагойташ хиннай Центральни телевидене гӀолла. Ший кхоллам бовзийта хьоашалгӀа яха хиннай из Нохч - ГӀалгӀайченца доттагӀал лададеча Венгерски Халкъа Республикнерча Комаромски областе. Венграша боккхача безамца тӀаийцар цун асоллам. 1980 шера город Сочи хиннача художественни самодеятельноста хьалхарча фестивалах лаьлеш «Черноморская здравница» яхача гаето йоахар цу ансамблах: эала багӀа нах шоаза хьаггӀайттар: цкъа — космонавт чуваьлча, шоллагӀа — Наьсарен районерча «Асса» яхача ансамбло халхар деш.

ДӀадахача шераннийнахьа Гроэнерча пхьахьегамхоаита хьалхашна луш хиннача отчетни концерте дакъа лаьцаш яр из ансамбль. Наьсархой программе дар цу ансамбла ши халхар: «Лоамарой перепляс», «Назрановски лезгинка». Ший тайпара темашийна хоза почерк йолаш я из ансамбль. ТӀах аьнна сихеш, хьожашбарий безам тӀеозаш динеи сурт долаш да цун халхараш. Из ансамбль аьлшагӀьеллар, а, иштта дика цӀи цун йоккхийташ из наха дӀайоззийтар а Гапархоев Мухьмад ва. Из Российски Федерацие культура заслуженни болхло ва. Хӏана «Асса» балетмейстер ва «Вайнах» яхача Нохч-ГӀалгӀай паччахьалкхен халхара ансамбле болх беш хинна Нохч-ГӀалгӀай АССР заслуженни артист Могушков Ахьмад. Цу коллектива дика цӀи ца йоккхийташ хьавоагӀа из а. Бакъда, «Асса» кхы а доккхагӀа сий хилийтара. кхы а чӀогӀагӀа наха из езаш хилийтара хувцадеза халхараш. Репертуара юкъедоаладе деза фольклорни, массови, сольни, тайп-тайпарча къамий дола халхараш. Хувцадеза халхарий рисунок, хьекхолла деза пардадараш. ТӀаьнха йовзаргъяц дика цӀи а.

Назране я цхьаьха а халкъа ансамбль. Из я ГДК болх беш йола «ТӀегам». Из аьлшагӀьеллар а цунца болх беш вар а ва «Вайнах» яхача ансамбла солист хинна Мухамедов Алик. Цо кийчдадь дикъ халхар а дар наьсархоша цу отчетни концерте гойташ — «ГӀалгӀай фольклорни халхар», аймарскийи мехкарий лирически халхараш, «ТӀаргам» яха джигитий халхар. Уж массадара Ӏалаьмате дика дар наьсархоша.

Бакъда, зрител дукхаза тӀоараш детташ тӀаьцаш хоза а дика а уж халхараш цар даьлале а, гур дар цу шин ансамбла почерк Ӏаяха къоастае йиш йоацаш цхьайла чӀогӀа тара хилар. ХӀаьта хӀара ансамбла, цар шоай цӀераш санна йовзаргйолаш, бе-бе хила еза цар халхараш дара манера а. Иштта мара хила йиш яц самобытни оалаш йола коллектив.

Халхараш хинна ца Ӏеш, наьсархой репертуаре дар гӀалгӀай, нохчий, эрсий иллеш, гӀалгӀай а эрсий а поэтий стихаш.

Ше локхаш болча пандарна тӀехьара тоаеш хоза йиший Евлоева Раис. Пхиеа Махьмад-Саӏида «Память» яха машар хостабеш, тӀема наӏалт кхайкадеш йола стихотворени. Иштта хоза йиш, даттӀа ца кхуш дохадь зиза санна, кийна зла- лехьа фашистий гӀаьрахочо йийнача комсомолкех Космодемьянская Зоях Алигер Маргаритас яьзь стихотворени Пхьилекъонгий-Юртарча культура Цӏен художественни самодеятельноста доакъашхочо Евлоева Лизас.

Шинна ансамбла халхарел санна Ӏаламате чӀогӀа товш йолча хозача оазаца дӀаьлар цо уж иллеш. Эрсий мотта оаӀача тайпара, цу йиӀигий оаз самородок я. Из дешаш йолча Назранерча музыкальни школа хьехархошта тӀа да хӀайх[illegible] хозаир а. ДӀахо йолача хана из ший оаз лораеш иллеш оалаш Хьава хуле, ираз долаш кхел хургья цунна.

Евлоева Рая — из йиза йола виртуоз-пандарча я. Цун бе боаллаш белхаш, белаш, вай дог лоазадеш луш хул пандар. Иштта говза, хоза дӀалекхар цоай пандарашца «Къулбаседа Кавказа муаман» Евлоева Раиси Тонаева Азаси...

Наьсархошца цхьана шоай кхоллам гойташ бар Веденски районера самодеятельни артисташ. Цар программе а дар иллеш, халхараш, струнни оркестр, кхыйола номераш. Хоза а безаме а дар «Ичкерия» яхача халхара халкъа ансамбла «Нохч-ГӀалгӀай кагирхой» «ВӀашагӀкхетар» яха парни лирически, сангердаме «Женатый холостяк» яха халхараш. Хоза дийкар вокальни группаша, цхьаццаболча солисташа дакъа иллеш а. Веденский программе динална къаьстта белгала яр город Сочe хиннача халкъа кхоллама хьалхарча Еррисоюзни хьалхаре лауреатий цӀераш яьхача Истамулов Вахас, Музуров Вадуда дакъ халхараш, Абдулхалимова Суьйянс, Сидди Зурес даькха иллеш.

Лакхачи профессионализмаца ший пандарца хоза дӀалекхар «Нохч-ГӀалгӀайчен мелодеш» Ахмадова Сепита.

В. АБАДИЕВ.

СУРТАШ ТӀА: наьсархой — илли оалаш ба А. Тутычева Т. Полянкина; халхар деш я «ТӀеrгам» яха ансамбль; илли оалар — Барахоева Хьава.

В. ВЛИЗАРОВА
сурташ.

ПОЧТА БОЛХЛОЙ ТОЛАМ

Наха а промышленни предприятешта а гӀулакх дечадаьхьe дика толамаш дьалар уха шера шоллагӀча квартале Грозненски почтамта почтовикаша-бувзамхоша. Грозверча 66 городской почтови отделене баьха итогаш йича толаш хилар № 7 болча отделене болхлой. Царна ешай хьалхара моттиг. почтанта карара кара тела Цӏе Байракхи хьалхара ахчал премии. Цар гӀулакх деш я мехкдаьтта чакхдоаха В. И. Ленина, А. Шерипова цӀерагӀа грознески заводаш, «Чечнигстройтранс» яха трест, кхыйола промышленни предприятеш. Заводской районах баха дукха улицаш.

Цу почтови отделене болха дика лер юташ хӀама да дукхача хала дези болх бези хьабоагӀачар шоай опыт хьа хулла дикагӀа къонача болхлошта дӀалуш хилар. Къонахьар хьехамчаш а болаш хьабоагӀа кхьынагӀбола почтальонаш: ткъаь цхьайтта шера болх бы Н. Сандюк, ткъаь пхиь шера болх бы Л. Рыцева, ткъаь шера болх бы Л. Хабибуллина, кхыбараш. Сихех наха бералд аргдолча тайпарен шоай болх беш, наха гӀулакх деш ба къона болхлой Дзариева Зайдат, Эдильханова Роза — телефонисткаш, Мудаева Зулай, Шундулаева Заре — бувзама отделене дежурни операторащ.

Цул соагӀа, бахача нахага письмо беттаги дохкара рекорд отталый почтальонкас С. Рыбченкос. Цо бекхаб 1119 письмо бот.

Цу отделене болхлоша дӀахьойлача хана а дӀа ца хеча лерхӀ хьалхара моттиг.

А. ПЬЯНИКОВ.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

23 АВГУСТ.
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Академии Трофимун» яхача телевизионни документальни фильма премьера (Биографе оагӀош).
9.05 — ДӀалоих дунен халкъаьшта юкъерча конкурсий лауреата И. Гаврилевас (фортепьяно).
9.20 — «Дийнача кӀаьнай дунен тӀа».
10.20 — «Жак Оффенбах». Телевизионни художественни фильм, 2-гӀа сери.
11.15 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «ДезтӀкъалагӀа шерашкара коммунисташ». Телевизионни документальни фильмаш: «Йоккхача тайп-тайпара я», «Кхоаза кхача ...рет».
15.35 — «Буратинай шисташ».
16.05 — «Кердадараш».
16.10 — «...Лакайтта шу дамен беннаргӀаш».
16.00 — «Шахматни школа».
17.20 — «ДоттагӀал» яхача дунен халкъаьшта юкъерча къовсама. Спортивни гимнастика.
18.00 — Румыни чуахан цӀейга — мукаллара Денга. Румыние Социалистически Республика телевидене программа.
18.45 — «Тахан дунен тӀа».
19.00 — ДоттагӀал яхача дунен халкъаьшта юкъерча къовсама. Бокс. Алфирал.
20.15 — «Жак Оффенбах». Телевизионни художественни фильм, 3-гӀа сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — Румыние артистий концерт.
22.05 — «Тахан дунен тӀа».
22.20 — «ДоттагӀал» яхача дунен халкъаьшта юкъерча къовсама. Баскетбол. МаӀа нах. СССР сборни — Колумбе сборни. Наьидар. Велоспорт. Хьежоргах гера кхуесар.
23.40 — Яхьа дневник.

II ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Нальмут» яхача фильма-концерта премьера.
8.45 — «Илга-Ноолга». Телевизионни художественни фильм.
9.50 — Мультипликационни фильм.
10.00 — Томски телевидене студе программа.
11.00 — «ДоттагӀал» яхача дунен халкъаьшта юкъерча къовсама. Академически гребля. Хи тӀара поло. Наьидар.
13.00 — Испански мотт.
13.30 — «Вай бош».
14.00 — «Безама лахь». Субтитрашцара художественни фильм.
15.30 — «Кердадараш».
17.35 — Хьалбаш лалидар— ударни фронт. «Гурехьа юкьа доакъара бошах дӀадахар дола».
18.30 — «Нохч-ГӀалгӀайчени».
18.50 — «Сатем бозбь профессия». Хирургах - травматологах Б. Янкоа йола телеочерк.
19.00 — Юртбоахама продукташ дуккаргӀа ю резервеш. Веденски района Кирова цӀерагӀа колхоз (нохчий меттала).
19.30 — Мультипликационни фильм.
19.40 — «Голосеевски кху». Телевизионни фильм - спектакль.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Мерьейна ...». Художественни фильм.
23.00 — «Кердадараш».

24 АВГУСТ.
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Алиса - Зазеркалье». Мультипликационни фильм, 1-гӀа, 2-гӀа, 3-гӀа, 4-гӀа сереш.
9.15 — Казахски ССР Паччахьалкхен малех халхарен ансамбла концерт.
9.45 — «Санаторий». Телевизионни документальни фильм (гор. Таллин).
10.00 — «Жак Оффенбах». Телевизионни художественни фильм, 3-гӀа сери.
11.15 — Телевизионни документальни фильм.
11.35 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «Пятилетка — хӀаране гӀулакх». Телевизионни документальни фильмаш. «ТӀехьара пхиеташ», «СанагӀах тӀехбаьхар».
15.30 — «Эрсий къамаьл».
16.00 — «Кердадараш».
16.05 — «Хехнаш я кхазлевести шув боаца обечайкаш». Ӏилман - дозийтара фильм.
16.15 — Историе оагӀош «Болхло хила дакъа дена». «Серп и Молот» яхача завода къахьегама коллективай традицех.
17.05 — «Подмосковни юрта тахенен кхоане».
17.35 — ДӀалоих Молдавски ССР Паччахьалкхен телерадио халкъа музыкан «[illegible]» яхача оркестра.
18.00 — Проблемаш — ... — ... Эрсийн денна дола ... СССР мохьамаде лораяра вела министр С. П. Буренков. Ведущи — политически обозреватель Л. А. Вознесенский.
18.45 — «Тахан дунен тӀа».
19.00 — «ДоттагӀал» яхача дунен халкъаьшта юкъерча къовсама. Спортивни гимнастика. Наьидар.
19.45 — «Мама Ануш» яхача телевизионни художественни фильма премьера.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Ваьлкъамар дола ...концерт».
22.20 — «ДоттагӀал» яхача дунен халкъаьшта юкъерча къовсама. Дзюдо. Хьежоргах гера кхуесар. Гандбол. Кхалнах. СССР—ГДР.
23.40 — Яхьа дневник.

II ПРОГРАММА

8.00 — Ӏуйранара гимнастика.
8.20 — «Заман ритмаца». Телевизионни документальни фильм.
8.35 — «Маргӏашка къавзь». Художественни фильм.
10.00 — «Даьхе хестаю аз». Гор. Воронежерча берий ансамбла концерт.
11.00 — «ДоттагӀал» яха дунен халкъаьшта юкъерча къовсама. Гандбол. Кхалнах. СССР сборни — Болгаре сборни. Стендаш хьежоргах гера кхуесар. Герга стенд. Наьидар. Хи тӀара поло. Куба сборни — СССР сборни.
13.00 — Английски мотт.
13.30 — «Тамашийна гӀам». Берашта йола телевизионни спектакль.
14.00 — И.-С. Бах. Виолончеле солена даьрзда № 4 йола сюита. ДӀалоих РСФСР заслуженни артистка А. Васильевас.
14.25 — «Фу? Мича? Маца?». Телевизионни викторина.
15.30 — «Кердадараш».
18.05 — «Вай кхоалагӀа тӀуловой» (нохчий меттала).
18.15 — «Гарри Каспаров». Документальни фильм.
18.25 — «Нохч-ГӀалгӀайчени».
18.45 — Экономика кхуртан ... «БуттагӀа бу болх кхи шинашта дӀаттӀабиллар».
19.15 — «Депутатски гӀулакхаш» (гӀалгӀай меттала).
19.45 — Киножурнал.
20.00 — «Вийса даьхьаха кийла шун, береш!».
20.20 — «ДоттагӀал» яхача дунен халкъаьшта юкъерча къовсама. Баскетбол. Кхалнах. СССР сборни — Куба сборни.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Зулам доаьла тӀехьале» яхача телевизионни документальни фильма премьера. «Майора Земана сахарцара 30 меттиг» ... (ЧССР).
23.00 — «Кердадараш».

РАДИО

23 АВГУСТ

7.20 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
7.25 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
7.30 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
7.35 — Хоамаш. Хоттамах лаьца.
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.25 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий, гӀалгӀай меттала).
8.35 — Реклама.
8.40 — «Дега догӀмагӀа» яха радиовыпуск (нохчий меттала).
11.15 — «Коммунистех дола дуцарамаш» (нохчий меттала).
11.30 — «Хьехамча — сийдола цӀи». Зарисовка (гӀалгӀай меттала).
11.45 — «Бригадни подряда эффективность» (эрсий меттала).
15.15 — Концерт (гӀалгӀай меттала).
17.13 — Передачай программа. Хоттамах бола хоам.
17.16 — «Саги цӀин» (эрсий меттала).
17.31 — «Шоана, производства хьалхалаттараш!». Концерт (гӀалгӀай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
18.30 — «Юртара вахар» (гӀалгӀай меттала).
18.40 — «Атеист» яха радиожурнал (гӀалгӀай меттала).

УКВ

17.00 — Тухманова Давида илланей сборник.
17.40 — Пионерашта дешар. Хьаьттен лахьхӀа.
18.04 — «Мишта лоаз тхо футболах». Пливе М.-С. дуцар (гӀалгӀай меттала).
18.23 — Меттигерча композиторий произведенеш.

24 АВГУСТ

7.20 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
7.25 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
7.30 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
7.35 — Хоамаш.
8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
8.25 — «Ленинан некъ» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий, нохчий меттала).
8.35 — Кавказа халкъий мукъамаш (нохчий меттала).
11.15 — «Литературни нохчийчоь» (нохчий меттала).
11.35 — Ашараш.
11.45 — «Хургболча хьуннагӀа парттӀа лара йола оаз». Урус-Мартановски районера передача (гӀалгӀай меттала).
15.15 — «Лоаман Ӏуйре». Альманаха оагӀонашка гӀолла (гӀалгӀай меттала).
15.35 — Реклама.
17.15 — «Отчеташ хоржамаши парторганизацешка» (гӀалгӀай меттала).
17.31 — «Цӏе сийгаш» (гӀалгӀай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
18.30 — «Кхьаликобь хуунам — кораба безе» Грозненский района боахамашка гӀолла яь рейд (эрсий меттала).
18.40 — «Керда обрядаш — вахара юкъе йоалае» (эрсий меттала).

УКВ

17.00 — Сайрийнара мукъамаш.
17.30 — Поэзи альманах.
17.54 — Гаьнарча шерий иллеш.
18.34 — «Со хьамаьре ...». Концерт.

ХОТТАМ

Тахан республике гӀоллен Грозне хувпалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоалаш, малхболехьара секундe 3—8 метр чӀогӀа мух а хьехкаш хилен фегара температура республике 25 — 30, Грозне 28—30 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка логӀа а делхаш, тайп-тайпарча оагӀонашкахьара секундe 3—7 метр чӀогӀа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 13—17, дийнахьа 19—24 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанция.

РЕСПУБЛИКАНСКИ ТЕНИКИЯ ТЕАТРА АДМИНИСТРАЦЕ ДӀАКХАЙКАДУ

ГӀоана йолча состава актерала вохьайн гӀалгӀайи труппашка вайнахка кьаьтах бола кагий наьи мехкарий дӀаэцаш хилар.

Экзамен «Актер» яхача общеюате Ӏе моттиг хургья.

Цо кхетар хатта мегарда театра администраце. Телефонаш: 9-28-74, 9-28-47.

ХЬАМСАРА НОВКЪОСТИЙ!
ДӀАХОХЬОШ ДА 1985 ШЕРА
«СЕРДАЛО»
ГАЗЕТА ЯЗЛУЛГА

Газет язду «Союзпечата» ерригача отделенешкеи агентствашкеи, предприятешкарча, учрежденешкарча, организацешкарча общественни уполномоченнеша.

Газета яздаро мах: шера—4 соми 8 кепиги, ах шара—2 соми 4 кепиги.

Республика экранаш тӀа

«ВАХАР А, БЕЛХАМ А, БЕЗАМ А»

«Вахарах уйла еча хана, дага це дохаш Ӏа йиш яц къоналах, профессиональни а творчески а ашарах къаьста везаш ха йоагӀаргхиларах. Цхьайола ха йоагӀа сага хӀанз вахар, хьадал-кх аьнна хеташ. Цу хьале инийсенаб вай «къоаной» оалаш бола фильма турпалаш». — йоах из кино даьккхача РСФСР заслуженни артиста, Ленински комсомола преме лауреата кинорежиссера Н. Губенкос.

Цу кердача картина турпалаш ветераний цӀагӀа бах. Царех хӀаране вахар халеи дӀаьхийн, цуйна цхьана вай мехка историена айхха бувзам болаши хиннад.

Цу ханага кхьачача сага фу хет? Цунна эшар фуд? Вахар дизагӀа миштта хулийтадаза, ди тӀехьа вир эшалуча хана? Уж а кхы а хаттараш уттаду вайна хьалхашка режиссер а сценаре автор а волча Н. Губенкос.

Йокхта эше а, кӀоарга чулоацам бола ролаш ловзаю цу фильме цӀихезаза ктерашa Евгений Евстигнеева, Наталья Гундаревас, Любовь Соколовас. Керттера ролаш ловзараш Жанна Болотова Петр Щербакови ба.

«Мосфильм» киностуде даьккхача «Вахар а, белхам а, безам а» яхача фильма автораша зрителашта торо лу къоналла. цунга вутача наькъий уйла е. Иштта хьагойт сага мелла ха яларах, вахарерв гӀулакхаш цунта дулургхилар. Ираза вахар ираза чакхдоалаш хилар.

«ЛОӀАМИЙ ХА»

«Мосфильм» яхача киностуде даьккхад из керда фильм вай мехка къаьнагӀболча режиссерех цхьаннe — Юлий Райзмана. Фильмо душ хӀара денна вахаре нийслуш долча хӀамаех. Цига гойт ираз лаьлга фуд, безама маӀан сенах латт, дезал сенца чӀогӀа ба. ВӀаши тара воаца ши саг сево гаргаруг.

Фильма турпал я 30 шу соагӀа ха яьнна цхьан модни салоне болх беш йола косметичка. Белха ше дола хӀама лертӀа да цун. Воахаме а дика кайоал, баракъаш а хоза лел, бакъда, дезал бац цун. ХӀара шера салоӀача цӀеношка ахаро, композиторашцеи архитекторашцеи вӀашагӀъеттаялво по лерхӀачунга кхоачаш из. Бакъда, тӀеххьара а ший ираз кораду цуна юхь тӀера дукха къоне веце е, хова товш а гӀулакхаца а волча Владимир Дмитриевичеца. Мар цун дерригга лоӀамаш кхоачашдеш йола кечал а хиле. дӀаотт. Бакъда, вай турпало кхетадаш цу гӀулакхаша сенга кхоачаве тарлу. Цу фильме ролаш ловзаеш ба цӀихеза бола актераш Владислав Стржельчик, Татьяна Егорова, Эдуард Изотов, Алексей Михеев.

«АМАНАТ»

Из цӀи йолаш йола таджикски фильм приключенческа жанрагӀа ба. Драматургаш В. Максименковси Л. Махкамовен пайда ийцача двойника приемо торо елар сюжет динамичнии зрителий тернам чӀогӀа тӀаозаши хинийта.

ТкъоалагӀа шераш Таджикистане унзара ха яр. Картине ювцар-м бирсача къовсама денайера пхьа оагӀув мара яц.

...Эпидемии йолча районашка вокцина ийша йола йоккха йоаца караван бесначий бандаш лелача даьтта гӀолла чакхъяла езаш я. Фуд из? ЗӀамигача отрядах лата лоархӀабаний бандиташ? Гурчадоаа кареванаца аманат волаш санна басмачий кертелаттам вола Бек воагӀаш хилар. Юхьанца цхьаннe а кхетадаш Бека цӀерагӀа воагӀаш вар цун двойник волга.

Режиссере Юсупов Юнуса отталаьча картине ролаш ловзаеш ба К. Вутаев, Б. Акрамов, Н. Ергешев, Зухра Заробенова, иштта кхыбараш.

В. КОВАЛЕВА.

ЗАЛОЖНИК

ДАЬЙ СИЙ ДЕШ

Уих денощка доккха цӀей хулаш чакхъьлар Каргалинская яхача станице Шелковской районерча культболхлоша Сийлахь-йоккха Котало яькка 40 шу дизара хетадь «Даьй лекха ца кхийна иллеш оаха доахаргда» яхача девизах йола политически а тӀемапатриотически а халкъ районни фестиваль.

Фестиваль дӀайолалаьлехьа дукха нах гулбенна митинг хилар. Из хьайийллар КПСС Шелковской райкома пропаганда агитацеи отдела заведующе Э. А. Козловас. Цо а Нохч - ГӀалгӀай АССР культура министра заместителя Ф. Н. Цолоевас а, тӀема а къахьегама а ветерана С. П. Абоеяна а дийцар цу фестивалах. цун репертуарах, фашистий гӀаьрахошца хиннача къовсаме майрали денала гойташ дийгечев дийна бисачеи советски бӀухоех, империализма мехкашка тӀом ца хьоабайта гӀертаргаш тахан вай мехко, социалистически мехкаша, дерригача дунен тӀарча прогрессивни адамаш машар бахьан, доаттабеча къовсамах лаьцa.

Митинг чакхйоалаш пионераша зизаш делар тӀема ветеранашта.

Из тема дика йоашхаш дар Каргалинская, Старощедринская, Сары-Су, Староглядовская, Дубовская, Червленская, яхача станицешкарча, хораша, вокальни группаша, солисташа дӀаьйна Даьхенах, вахарах, партех, Ленинах, лаьттах, безамах дола хоровой а сольни а иллеш.

Массане а чӀогӀа дезадуш ладийгӀар «МархӀийлаха багӀа ветеранаш», «Цо лоравьй Сталинград», «ДоттагӀий вӀашагӀкхетар», «Россе салте», яхачеи кхыдолчеи иллешка. Ший тайпара безам тӀаозаш дар кхыдола иллеш а.

Фестиваль чакхьяьнначул тӀехьагӀа а салоӀаш хилар каргалинцаши хьаьший.

А. БЕК.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковене, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-65-01; юрта бохама — 2-47-84; культуро — 2-64-75; кхьолой — 2-85-64; корректорски — 2-80-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорской — 2-80-88.

Газет арадувл шинарен, ереи, шоаттен деношка

СФ05249. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковене, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3594.